

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Γ΄.

Υ

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 12 ΤΟΥ ΜΗΗ 1912

Υ

ΑΡΙΘΜΟΣ 479

ΕΝΑΣ ΛΛΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ.
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΛΠΙΔΑ Δ. ΒΟΝΤΖΑΛΙΔΗ. Παραξενιά.
Φ. Σ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Αντισοπεδοτικό σύστημα και σύχρο-
νο ήθος στην Ανατολή (τέλος).
ΘΕΑΤΡΟΦΙΛΟΣ. Θεατρικά (Ίσραήλ - Βρυσούλα).
ΚΑΠΟΙΟΣ. Τὰ χάλια μας!
ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΑ. Άνοιξη.
ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ. Ζωή και ζωή.
Σ. ΣΚΙΠΗΣ. Δυό λόγια.
» » Σὲ μιὰ μητέρα.
ΕΥΓΕΝΙΑ ΣΤΑΙΝΜΕΤΖ. Ένοχος;
ΦΙΔΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ. Χατζηδαικισμὸς ἔλεγχος.
ΧΩΡΙΑΤΗΣ. Τὸ νυχτέρι.
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ. — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ. —
ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΑΝΟΙΞΗ

Ἄπο τὰ καταπράσινα ψηλά βουνά
εὐωδιασὸ κι ἀνάλαφρο τᾶγέρι κατεβαίνει
κ' εἶναι γεμάτο ἀπὸ κρυφὰ λογάκια ἐρωτικά
ποὺ ἡ ἀνοιξη τοῦ τᾶφερε ἡ νιοφερμένη.

Ἡ ἀνοιξη ποὺ ἐχύθηκε σὲ χῶρες καὶ χωριά
γιὰ νὰ γλυκάνει τίς ψυχὲς τίς λυπημένες,
γιὰ νὰ στολίσει τῶν παιδιῶν τὰ ξέπλεκα μαλλιά,
γιὰ νάναστησει τίς καρδιὲς τίς νεκρωμένες.

Μὰ ἐγὼ δὲν τῆς ζητάω παρηγοριά·
χαρούμενη δὲν εἶμαι οὔτε λυπημένη·
ἐγὼ ρουφᾶω τὴ ζωὴ σὰν τὰ φυτὰ
καὶ σὰν τὴν ἀνεμώνη τὴν κλεισμένη...

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΑ

ΣΕ ΜΙΑ ΜΗΤΕΡΑ

Στὴν Κυρία *Χαρίκλεια Καλομοίρη*

Πάψε πιά τὰ δάκρυά σου
καὶ τὸ κλάμα τὸ πικρό.
Τὸ ἀγοῶκι σου τ' ὄραϊο,
σὶν τὸ κρῖνο τὸ λευκό,

δὲν τὸ θέρισε ὁ Χάρος,
δὲν τὸ ἀγκάλιασε ἡ Γῆ.
Κάποια Μοῦσα σοῦ τὸ πήρε
καὶ στὴν πιὸ ἀψηλὴ κορφῇ

τῶφερε τοῦ ἱεροῦ Ἑλικῶνα.
Κάθε νύχτα σὸ βραῦ
τὸ σκοτάδι σοῦ τὸ φέρνει
ἡ Εὐτέρπη ἡ ἁρμονική,

καὶ τ' ἀκοῦς νὰ λέει: «Μητέρα,
«μὴ μὲ κλαῖς, τί τὼρ' ἄλλοῦ
«ζῶ πιὸ τέλεια... Εἶμαι ἕνας ἦχος
«ἐλικῶνιου τραγουδιοῦ».

Ἄπριλις 1912.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

ΠΑΡΑΞΕΝΙΑ

Χαρισμένο τοῦ Ρήγα Γυδίου

Καρδιά παραξενη...
Ρίχνεσαι ἀκούραστη στῆς γῆς τὴν πάλι,
ζωὴ σοῦ κλέβουνε καημοὶ σου χίλιοι,
κι ὅμως ἀσπλάβωτη σκορπᾶς καὶ χίνεις
φῶτα στὴ σκέψη μου, γέλοιο στὰ χεῖλη.

Καρδιά παραξενη...
Χαρὲς ἀδιάλυτες σοῦ πλέκει ἡ Μοῖρα,
γιὰ σὲ λουλούδινα σταίνει παλάτι,
κι ὅμως ἀγέλαστη σκορπᾶς καὶ χίνεις
σὸ νοῦ μου σύγνεφα, βροχὴ στὰ μάτια.

Καρδιά παραξενη...
Κυλὴ ποὺ πλάστηκες, κακὴ ποὺ μοιᾶεις!

Σάμο

ΕΛΠΙΔΑ Δ. ΒΟΝΤΖΑΛΙΔΗ

ΖΩΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

Ὁ Γιάννης καὶ ὁ Στρατῆς φίλοι ἀχώριστοι. Ἀχώριστοι λέει; Κάτι παραπάνου. Ἐνα κορμί κ' οἱ δύο τους, μιὰ ψυχὴ! Καὶ στὰ χρόνια, μακριὰ ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον. Ὁ Γιάννης εἴκοσι χρονῶνε, ὁ Στρατῆς σαρανταπέντε πάνου κάτου. Καὶ τὸ πιὸ παράξενο, ὁ Γιάννης παιδί τοῦ Στρατῆ. Ἔτσι νὰ ποῦμε, γιὸς καὶ πατέρας κι ἄλλοι φίλοι ἀχώριστοι.

Μυστικὸ δὲν εἶχε ὁ Γιάννης ἀπὸ τὸ Στρατῆ. Ὁλα, χαρτί καὶ καλαμάρι. Ὁ Στρατῆς... χμ! ὁ Στρατῆς ἔκρυβε ὅ,τι ἔπρεπε νὰ κρύψει κ' ἔλεγε ὅ,τι δὲν ἔδλαφτε. Τί τὰ θές! Πάντα πονηρεύεται κανεὶς σὺν τραβᾶει κατὰ τὰ γερατεῖα. Παιδιὰ εἴμαστε τώρα; Ὡστόσο ὁ Γιάννης δὲν πειραζότανε. Καμωνότανε πῶς δὲν καταλάβαινε. Τὸ κάτου κάτου, ἀδερφέ, πατέρας εἶναι. Θὰ βάλουμε τώρα νόμο καὶ στὸν πατέρα;

Ἄν τοὺς ρωτήσεις πῶς κι ἀπὸ πότε γεννήθηκε αὐτὴ ἡ φιλιὰ ἀναμεταξύ τους, δὲ θὰ καλοξέρονε νὰ σοῦ τὸ ποῦν. Μὰ οὔτε καὶ τὸ θυμοῦνται. Ἀγκαλιά, σὺν κάτι νὰ θυμότανε ὁ Στρατῆς. Πάνε, λέει, ὡς τέσσερα περίπου χρόνια. Ἐνα μεσημέρι πού γύριζε σπιτί εἶδε τὴ γυναίκα του κατσουφιασμένη.

— Τί τρέχει, μπρὲ γυναίκα;

— Ἄσ' τα, καημένε Στρατῆ! Φωτιά ἔπεσε στὸ σπιτί μας!

— Φωτιά! Μὴ μοῦ τὸ λές!...

— Αὐτὸ πού σοῦ λέω! Φωτιά!...

— Κ' ἔχει τελιώσει κ' ἡ ἀσφάλεια!... Τὴ σήσατε κᾶνε;

— Ποῦ νὰν τὴ σήσουμε!

Ὁ Στρατῆς τᾶχασε.

— Μίλα καλά, μπρὲ γυναίκα! Ποῦναι τὴ ἡ φωτιά!...

— Χμ! Ὁ Γιάννης... ζέρεις... τᾶχει μπλεγμένα μετὰ τὴ γειτονοπούλα μας, τὴ Φρόσω τοῦ Ἀλευρά!...

— Μμ!... Ὁμορφο κορίτσι!... Καὶ τὸ λές αὐτὸ φωτιά;

— Ὅριστε μυαλό! Ἐγὼ σοῦ μιῶ γιὰ τὸ παιδί μας!...

— Ἀμὴ καὶ γὼ!... Αἶ, τί τρέχει λοιπόν;

— Τρέχει πῶς σήμερα τὸ πρωὶ τοῦπιασα ἕνα γράμμα!... Τοῦ ἔστειλε ἡ λεγάμενη!... Νά το!...

Καὶ τοῦδωσε ἕνα γραμματάκι.

— Διάβασ' το!

— Νὰν τὸ διαβάσω; Μὰ δὲ στέλνεται σὲ μένα τὸ γράμμα!...

— Μωρέ, στὸ παιδί σου στέλνεται!... Διάβασ' το καὶ ὕστερα πού θ' ἀποφάμε, κράτησέ τονε στήν

τραπεζαρία κάτου καὶ τρίξε του τὸ δόντι!... Ἐγὼ ντρέπομαι νὰ νοιῶζω τέτιες κουβέντες μαζί! του!... Δὲ στέκει!...

— Μὴ σὲ νοιάζει!... Θὰν τοῦ δεῖξω ἐγὼ τοῦ μπερμπάντη!...

Καὶ δίπλωσε τὸ γραμματάκι καὶ τῶδαλε στὴν τσέπη τοῦ γελέκου του δίχως νὰν τὸ διαβάσει. Σὰν ἀποφάγανε, ἀνέβηκε ἡ μητέρα πάνου καὶ μείνανε οἱ δύο τους. Ὁ Στρατῆς ἔβγαλε τὸ γράμμα ἀπὸ τὴν τσέπη του.

— Ἄκουσε, Γιάννη, ἔχεις ἕνα γράμμα!... Πάρ' το. Σοῦ τὸ στέλνει ἡ Φρόσω!...

Ὁ Γιάννης τᾶχασε. Νλώμιασε. Κάρφωσε τὰ μάτια του στὸ τραπέζι. Καὶ τὸ χέρι του!... Ποῦ νὰ πλώσει τὸ χέρι του νὰ πάρει τὸ γράμμα!

— Ἐγὼ!... Δὲν εἶναι γιὰ μένα τὸ γράμμα!... Λάθος ἔχεις, πατέρα!...

— Βρέ, γιὰ σένα εἶναι!... Πάρ' το!... Κι ἀκουσέ με, βλάκα!... Ἄλλη φορὰ νὰ προσέχεις νὰ μὴ σοῦ παραπέφτουν τὰ γράμματα κ' ἐκθέτεις τὰ κορίτσια!... Ὅριστε τώρα. Πῶς θὰ συχάσουμε τὴ μάνα σου;

— Μὰ, πατέρα!...

— Ἐγὼ, βρέ, στὴ θέση σου, θὰν τῶτρωγα τὸ γράμμα!... νά, θὰν τῶτρωγα νὰ μὴν παραπέσει!... Ὅχι, ἔτσι, αἶντε!... Τί κατάσταση εἶν' αὐτὴ; Δὲ ντρέπεσαι;

Ποῦ νὰν τὸ πιστέψει ὁ Γιάννης πῶς τοῦ μιλοῦσε σοβαρὰ ὁ πατέρας του! Δίχως ἄλλο, κοροϊδεῖ μαζί του, καὶ δὲ γίνεται, σὲ λίγο θὰ ξεσπάσει ὁ θυμός. Μὰ τίποτα! Ὁ Στρατῆς μιλοῦσε σοβαρὰ. Τονὲ σιχούλεψε πῶς νὰ φυλάγεται. Κι ὁ Γιάννης λίγο λίγο ξεθάρρεψε καὶ πήρε τὸ γράμμα.

Σὰν ἀνεβήκανε πάνου, πρώτη κουβέντα ἡ γυναίκα του:

— Αἶ, τοῦ τᾶψαλες;

— Μπρὲ σοῦ τὸν ἔκαμα, γυναίκα, τοῦ ἀλατιοῦ!...

Ἄλλη φορὰ δὲ θὰν τοῦ ξαναπιάσεις γράμμα!...

— Αὐτὸ μᾶς ἔλειπε τώρα!... Νάχουμε κ' ἔρωτες!...

— Μπά! Ὁ Θεὸς νὰ φυλάξει!...

Ὁ Γιάννης τὸ φύσαγε καὶ δὲν κρύωνε. Μωρέ, νά, πατέρας μιὰ φορὰ! Δίχως σκουριασμένες ἰδέες, δίχως στενοκεφαλιές! Τέλειος ἄθρωπος, ἀσίκης. Ἀμὲ τί; Λὲ θὰ παίξουμε κίλλα; Δὲ θὰν τὸ γλεντίσουμε καὶ λιγάκι; Ἡ νιότη τὰ θέλει τὰ τέπια. Τὸ αἶμα πού βράζει, μαθές, καὶ χοχλάζει. Τί φταίμε μεῖς; Κ' ἔτσι σιγὰ σιγὰ, στὰ μάτια τοῦ Γιάννη ὁ πατέρας ἔσθηνε, χανότανε, καὶ στὴ θέση του ἔμπαινε ὁ φίλος ὁ γκαρδικός, ὁ χρήσιμος ὁ φίλος, πού μετὰ τὴν πείρα τῆς ζωῆς μπορούσε νὰν τοῦ δίνει σιχουλές γερές, νὰν τονὲ φυλάει ἀπὸ τὴς κακοτοπιές, νὰν τὸν ὀδηγᾶει στὸν ἴσιον τὸ δρόμο.

Τέτιος φίλος, ναί! Και πού να βρεις το ταίρι του! Θα φρονηθείς μήπως σὲ προδώσει; Μήπως σ' ἀρνηθεί; Μήπως σοῦ φερθεῖ καμιὰ μέρα ἀπρεπα; Ὁ πατέρας; Και τέτιος πατέρας μάλιστα!

Κι ὁ Γιάννης εἶτανε καταχαρούμενος. Ὅ,τι τοῦ συνέβαινε, καλὸ κακό, μιὰ καὶ δυὸ ἴσια στὸ Στρατή.

— Ἀκουσε, πατέρα, τὸ καὶ τό...

Κι ὁ Στρατῆς τὸν ἄκουγε. Και πάντα εἶχε ἕνα λόγο γλυκό, μιὰ συμβουλὴ καλὴ, ἕνα χωρατὸ νὰν τοῦ πεῖ. Ἀνάλογα πάντα μὲ τὴν περίσταση.

Ἐκεῖνο ἔμως πού χαιρότανε περισσότερο ὁ Στρατῆς, πού τὸ καμάρωνε, εἶτανε οἱ ἔρωτες τοῦ Γιάννη. Ἐρωτες, ἄλλο τίποτα. Σωρὲ. Γλυκὸ παιδί ὁ Γιάννης, συμπαθητικὸ, τὸ κοκκαλάκι τῆς νυχτερίδας θάχε, καὶ τὰ τραβοῦσε τὸ κοριτσόπουλα. Μιὰ κ' ἔδαζε καμιὰ στὸ μάτι, πού νὰν τοῦ ξεφύγει. Κι ἄλλαζε κάθε μῆνα κι ἀπὸ μιὰ. Καμιὰ φορὰ καὶ δυὸ καὶ τρεῖς τὸν ἴδιο μῆνα. Τὶς βαρύντανε γλήγορα. Ἄστατος χαρακτήρας σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα. Θὰ πεις, ἀγαποῦσε γιὰ ν' ἀγαπάει, ἀγαποῦσε τὴν ἀγάπη. Ποιὸς ξέρει; Τὸ διαλόπαιδο! Γούστο πού τόκανε ὁ Στρατῆς!

— Αἶ, καμιὰ καινούρια πάλι;

— Χμ!... Σήμερ' αὔριο!...

— Νὰ σὲ ἰδῶ, μωρὲ Γιάννη!

Κι ὁ Γιάννης ἀπλωνε τὰ δάχτυλα του καὶ πέφτανε μέσα σὰ στραβὲς οἱ σταρῆθρες! Και τὸ χαιρότανε ὁ Στρατῆς. Ἔτσι τὸ παιδί δὲν ὑπάρχει φόβος νὰ μπλέξει. Τὶς μαθαίνει τὶς γυναῖκες, τὶς μπουχτίζει. Ἄμὲ τί; Σὰν καὶ λόγου του πού σὰ βρέθηκε μιὰ νὰ τοῦ πεῖ πῶς τὸν ἀγαπάει ἔγινε καὶ γυναῖκα του;

Ἄχαρα νιάτα, ἄχαρα τὰ νιάτα τοῦ ἔρμου τοῦ Στρατῆ. Ἔτσι περάσανε. Τὴ διψοῦσε τὴν ἀγάπη ἀπὸ μικρὸ παιδί, μὰ δὲν τὴ γνώρισε, δὲν τὴ γεύτηκε. Μὲς στὰ βράσκα μεγαλωμένος, μὲς στὶς πίκρες, εἶχε ἀπλωθεῖ μιὰ δελτία μέσα του, μιὰ δυσπιστία στὸν ἑαυτὸ του, μιὰ τρομάρα νὰ ἐξωτερικέψει τὶς σκέψεις του καὶ τοὺς πόθους του. Οἱ πρῶτες του οἱ ἀγάπες, ἄτυχες. Ἀκόμα κ' οἱ παιδιάστικες οἱ ἀγάπες του. Τὶ νὰν τὶς θυμηθεῖ; Σὰ γύριζε τὸ νοῦ του στὰ περασμένα, ἔτρεμε σύγκορμος. Φοβότανε μήπως καὶ ζωντανέφουσε καὶ τᾶδιωχε ἀπὸ τὴ θύμησή του. Νιάτα εἶταν αὐτὰ ἢ κλόαση;

Και τώρα νά, εὔρισγε νιάτα χαρούμενα στὸ χυνοπώρισμα του, τὰ νιάτα τοῦ παιδιοῦ του, τοῦ Γιάννη. Και ζοῦσε, νὰ πεις, δεύτερη ζωὴ κι ὅσο κι ἂν εἶτανε ζωὴ ἀπὸ δεύτερο χέρι, εἶτανε πάντα πιὸ ζωντανή, πιὸ γελαζόμενη, ἀπὸ τὴν πρώτη του, τὴν ἀχαρη καὶ τὴ σκουνοτούφλα του τὴ ζωὴ.

— Αἶ, μωρὲ Γιάννη, νιάτα πού τὰ χαιρόμαστε! τοῦλεγε συχνά, τονίζοντας αὐτὸ τὸ χαιρόμαστε μὲ

μιὰ γλύκα καὶ μὲ μιὰ περηφάνεια, σὰ νὰν τὰ χαιρότανε ἀληθινὰ κι ὁ ἴδιος τὰ νιάτα τοῦ παιδιοῦ του, τὶς τρέλλες του καὶ τὶς ἀγάπες του.

Ἔτσι κυλοῦσε ὁ καιρὸς, χαρούμενος, γελαστός, γλεντζέδικος. Μὰ νά, καὶ τὸ συγνεφάκι πού δὲ λείπει ἀπὸ καμιὰ χαρά! Ὁ Στρατῆς ἀγάπησε, ἢ τουλάχιστο νόμισε πῶς ἀγάπησε. Ἔτσι: θὰ περνάνε τὰ νιάτα μας; Δίχως ἀγάπες; Ἀντικρὶ σπῖτι τους καθότανε μιὰ νόστιμη ξαβούλα, ἢ Ρηγιώ. Ὁ Στρατῆς σὰ νὰ παρατήρησε κάπιο, — πῶς νὰν τὸ ποῦμε; — κάπιο, μαθὲς, ξεχωριστὸ φέρσιμο τῆς Ρηγιώ; σὲ δαύτονε. Τονὲ γλυκοκοίταζε, τοῦ χαμογελοῦσε, κάποτε καὶ πότε τοῦ ἀνοίγε καὶ κουθεντούλα, ἀδιάφορη, μιὰ πάντα γλυκιά σὰν τὸν πετύχαινε στὸ μπαλκόνι του. Μπρέ, τὸ διαλοκόριτο! Τσιμπάει λοιπόν, τσιμπάει; Και τᾶχε κρυφὴ χαρὰ του ὁ Στρατῆς! Μὰ τσιμουδιά στὸ Γιάννη! Τί; Ἔτσι, μονομιὰς χαρτὶ καὶ καλαμάρι, πρὶν πάροουμε κανένα ραβασάκι καὶ κανένα φιλάκι ἀπὸ τὸ κορίτσι; Ἄν τὰ μπιστευτοῦμε τὰ γλυκοκοιτάγματα καὶ τὰ μπιβόλα γελάκια στὸ Γιάννη, θὰ σκάσει τὰ γέλια, θὰ μὰς κοροιδέψει ὁ μπερμπάντης. Ἄς προχωρήσουμε λίγο καὶ ἀκούει τὴν καμπάνα ὕστερα ὁ φίλος, μιὰ καὶ καλὴ!

Και καρτεροῦσε ὁ Στρατῆς, ὄχι ἔμως καὶ πολὺ, γιατί δὲν ἄργησε νάρθει καὶ ἡ κρίσιμη ἡ ὥρα. Ἐνα ἀπομεσήμερο χειμωνιάτικο, μὰ μὲ λιακάδα ἀνοιξιὰτικη, νὰ πεις, χαρὰ Θεοῦ, ἢ Ρηγιώ εἶχε ἀνεθεῖ πάνω στὴν ταράτσα τῆς. Ὁ Στρατῆς καθότανε στὴ σάλα, μὰ ὄχι στὸ μπαλκόνι ἢ στὸ παράθυρο. Καθότανε μέσα, ξαπλωμένος στὸν καναπέ του καὶ καπνίζοντας. Τὴ Ρηγιώ τὴν καμάρωνε ἔτσι, σὰ κρυφά, νὰ ποῦμε, κι ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή λογάριαζε νὰ βγεῖ στὸ μπαλκόνι καὶ νὰνοῖξει κουθεντούλα μαζί τῆς. ὦ, διάολε! Τί ἔχει ἢ Ρηγιώ; Νά, κοιτάζει κατὰ τὸ σπῖτι καὶ χαμογελάει, κάνει νοήματα, σὰ νὰ μιλάει μὲ κάπιο. Μὲ ποιόνε; Ὄψ! Κάτι, τρέχει. Ἄς δοῦμε! Κατεβαίνει κάτου σιγὰ σιγὰ ὁ Στρατῆς, μπαίνει στὴν τραπεζαρία καὶ βλέπει...

— Μὴν προχωρεῖς, πατέρα, καὶ μοῦ κάνεις χαλάστρα!... Στάσου νὰ μὴ σὲ ἰδεῖ!

— Μπρέ, μὲ τὴ Ρηγιώ;

— Ναί!... Μὲ τὴ Ρηγιώ!... Μοῦχει ρηχτεῖ στὰ γιμάτα τώρα καὶ κανένα μῆνα...

— Ὡστε;...

— Τί τρέχει;

Ὁ Στρατῆς ἀποσβολώθηκε.

— Ἐμπα μέσα, Γιάννη μου, ἔλα δὴ παιδί μου!..

— Τί τρέχει, πατέρα;

— Ὅχι μὲ τὴ Ρηγιώ, νὰ μοῦ ζήσεις... Μὲ ὅποια ἄλλη θέλεις... Ἄφισε τὴ Ρηγιώ!... Ἐγώ, παι-

δί μου... Νά, ἐσύ, ἔχεις ζωὴ μπροστά σου, θὰ βρεῖς ἄλλες, ὄσες θὰς θὰ βρεῖς... Μὰ ἐγώ... νά, ἤρθαν ἔτσι τὰ πράγματα καὶ συμπάθησε τὸ κορίτσι...

— Σὲ καλὸ σου, πατέρα... Καὶ δὲ μοῦ τῆλεγε; Ἐγὼ ἀποτραβιέμαι καὶ τωραδὰ... Δὲν τὴ γουστάρω καὶ τόσο, μὰ κι ἂν τὴν ἀγαποῦσα, πάλι γιὰ τὸ χαιτίρι σου...

— Τί ὠφελεῖ, παιδί μου, τώρα; Ἐγὼ θαρροῦσα πῶς... Μὰ νά, ὄλα τὰ γλυκοκοιτάγματα καὶ οἱ γλυκοκουθέντες τῆς εἴτανε μόνο καὶ μόνο γιὰτί εἶμαι πατέρας σου... Ἐβλεπε σὲ μένανε τὸν πατέρα τοῦ ἀγαπημένου τῆς κι ἔχι ἐμένανε τὸν ἴδιο...

Καὶ ὁ Στρατὴς δάκρυσε. Πείστηκε γιὰ καλὰ πῶς τοῦ εἴτανε γραμμένο νὰν τὴ χαιρέται τὴ ζωὴ πάντα ἀπὸ δεύτερο χέρι, κι ἔχι ἀπευθείας ἀπὸ τὴν πηγὴ.

Τέτια ἢ μοίρα του.

ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

ΧΑΤΖΗΔΑΚΙΣΜΟΥ ΕΔΕΓΧΟΣ

Ἡ καθηγγητὴς κ. Γρηγ. Ν. Βαρναρδάκης ἔδωκε ἓνα φυλλάδιο μὲ 68 σελίδες καὶ μὲ τὸν τίτλο «Ἀπάντησις πρὸς ὅσα ἐγράφησαν ἐν τῇ Ἀθηνῶν κατὰ τοῦ Ἑρμηνευτικοῦ Λεξικοῦ». Ὅποιος θέλει νὰ ἴδῃ τί ἐστὶ Χατζηδάκης, ἄς ξεφυλλίσῃ τὸ φυλλάδιο αὐτὸ καὶ ἴδῃ τὸ μάθει δίχως κόπο καὶ διασκεδαστικώτατα. Τὸ πρῶτο κεφάλαιο ἐπιγράφεται «Διαστροφὴ ἀληθείας, διαβολή, συκοφαντία, παραχάραξις, πλαστογραφία κτλ.» καὶ ὄλοι αὐτοὶ οἱ τιμητικώτατοι τίτλοι χαρῖζονται στὸν κ. Χατζηδάκη, ἀφοῦ πρῶτα μὲ καλοσυνείδητη ἐπιστημονικὴ ἔρευνα ἀποδειχθοῦν ὄλοι πέρα πέρα ἀληθινοί.

Τὸ Β' κεφάλαιο ἀρχινάει ἔτσι:

«Ἡ κυρία αἰτία τοῦ μίσους καὶ τοῦ φθόνου καὶ τῆς σφοδροτάτης κατ' ἐμοῦ ἐμπαθείας τοῦ κ. Γ. Χ. εἶνε ὅτι ἀναγκασθεῖς καὶ προκληθεῖς ὑπ' αὐτοῦ κατέδειξα σφάλματα τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα, ὥστε μέχρι τῆς σήμερον οὐδ' ἐπεχείρησε νὰ ἀναιρέσῃ αὐτὰ διότι δὲν δύναται. Καὶ ὅμως πολὺ μᾶλλον εὐγνωμοσύνης ἢ μίσους ἤμην ἄξιος διδάξας αὐτὸν πολλὰ τινα ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς μάλιστα γραμματικῆς καὶ συντάξεως, ἃ ἠγνόει. Καὶ νῦν δὲ δὲν θὰ προέβαινον εἰς τὸν περὶ τούτων λόγον, ἂν μὴ παντελῶς ἐξηγνείτο ἡ ὑπομονή μου ἐκ τοῦ κρυφίου καὶ ἀμειλίχτου καὶ ἀτελευτήτου πολέμου, ὃν διενεργεῖ (μετὰ τῶν συναϊρων, περὶ ὧν αὐθις) ἐναντίον μου.

Τὰ περίματτα, εἰς ἃ κατέληξεν ἐκ τῆς ἐξετάσεως τῶν πικρίλων καὶ πολυαριθμῶν σφαλμάτων τοῦ κ. Γ. Χατζ. εἶνε τὰ ἑξῆς:

1) Ὅτι ὁ κ. Χ. οὔτε τὴν σύνθεσιν οὔτε τὴν παραγωγὴν τῶν λέξεων τῆς Ἑλλην. γλώσσης γνωρίζει, ὑποπίπτει δ' εἰς τερατώδη σφάλματα.

2) Ὅτι περιπίπτει εἰς ξενισμούς, καὶ μάλιστα Γερμανισμούς ἀσυγνώστους.

3) Ὅτι ὅσα γράφει εἶνε τοιαῦτα, ὥστε ἀποβαίνει ἀδύνατον νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς γραμματικὴν τινα.

4) Ὅτι αἱ ἀσυντάξια αὐτοῦ εἶνε χονδροειδέστατα καὶ τερατώδη.

5) Ὅτι αἱ ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ μεταφράσεις εἶνε καταληπτὰ μόνον εἰς τοὺς γνωρίζοντας Γερμανικά.

6) Ὅτι ὁ λόγος αὐτοῦ εἶνε ἀσυνάρτητος, καὶ δὴ τοιοῦτος, ὥστε δυσκόλως δύναται νὰ ὑπαχθῇ εἰς σύνταξιν.

7) Ὅτι ἀγνοεῖ τὴν σύνθεσιν τῶν προτάσεων, σωρευῶν συνδέσμων ἐπὶ συνδέσμοις κατὰ τὸν τρόπον γλωσσολογικῶς.

8) Ὅτι δὲν εἶνε εὐκρινὴς ἐν τῇ συζητήσῃ.

9) Ὅτι τὰ ἀρχα καὶ Ἑλληνικά αὐτοῦ εἶνε τοσαῦτα, ὥστε δὲν ἐννοεῖ τὴν γλῶσσαν τοῦ Ξενοφῶντος.

Ἰδίᾳ δὲ συνάγεται ὅτι ὁ κ. Χ. δὲν γνωρίζει Ἑλληνικὴν γραμματικὴν, οὔτε τὸ τυπικὸν οὔτε τὸ συντακτικόν, ἂν καὶ δυνατόν νὰ γνωρίζῃ ἐκ στήθους ἔσα ἐγραψαν οἱ Νεογραμματικοὶ λεγόμενοι. Ἄν δέ, ὅτε διωρίζετο καθηγγητὴς ἐλέη καὶ κόμματα Κόντου, ἦσαν γνωστὰ ἔχι πάντα τὰ προσημειωθέντα (τῷ 1900 καὶ 1902) σφάλματα (τότε δὲ θὰ περιέπιπτεν εἰς πολὺ περισσότερα), ἀλλ' ὀλίγα μόνον, δὲν ἴτε δυνατόν νὰ γίνῃ καθηγγητὴς παρὰ πᾶσαν τὴν κομματικὴν τοῦ Κόντου ὑποστήριξιν. Νῦν δ' ἔχει δίκαιον ν' ἀποκαλῆ τοὺς ἄλλους Ἀδθηρίτας, καὶ ἄλλως καὶ διότι παρὰ τοῖς Ἀδθηρίταις τούτοις παρίσταται ἐκάστοτε αὐτοχειροτόνητος νομοθέτης τῆς γλώσσης, ἧς πόσον ἐμπειρος εἶνε, δεικνύουσι τρανῶς τὰ συγγράμματα αὐτοῦ. Π. χ. καὶ σήμερον ὀδυνηρὰν ἐντύπωσιν ἐμπειεῖ ἡ Συγκριτικὴ Γλωσσ. αὐτοῦ. Εἰ καὶ μετάφρασις πρωτοτύπου συγγράμματος περιωνύμου ἐπὶ σαφηνείᾳ, περιέχει ἐν ἐκάστῃ σελ. τόσα σφάλματα, τόσας ἀσαφείας, ὥστε ἀμφιδάλλω ἂν ὑπάρχει ἄλλη μετάφρασις δυναμένη νὰ διαμψοδητήσῃ πρὸς τὴν Γλωσσικὴν ταύτην τὸ ἐπὶ τῇ πληθῷ τῶν σφαλμάτων γλωσσικῶν γέρας. Τὰ δ' Ἀκαδημικά Ἀναγν. αὐτοῦ φαίνονται διωρθωμένα (καὶ δι' ἐμοῦ, τόσα σφάλματα προκαταδείξαντος), καὶ γλωσσικῶς εἶνε κρείττονα τῆς Συγκρ. Γλ., ἀλλ' ἔχουσι καὶ ταῦτα τόσην ἀσάφειαν, ὥστε εὐνόητον ἀποβαίνει, διατι εἶνε τόσον δυσνόητα. Ἄς ἀνοίξῃ τις τὸ βιβλίον ὅπου θέλει, ἵνα δοκιμάσῃ. Ὡς συγγρα-

φεύς εὑρίσκεται ἔτι ἐν πρωτοτόνῳ καταστάσει· οὔτε τὴν ὕλην νὰ διατάξῃ γινώσκει· οὔτε τὰ πράγματα σαφῶς νὰ ἐκθέσῃ. Κατὰ τοῦτο συγκρινόμενος πρὸς τὸν Ψυχάρην π. χ. πολὺ ἀπολείπεται, εἶνε ἀρχάριος μαθητῆς παραβαλλόμενος πρὸς δόκιμον διδάσκαλον·.

Καὶ ὕστερ' ἀπὸ αὐτὰ, κομπολόγι ἀπὸ βερβουρισμοῦς καὶ σολοικισμοῦς, ψαρεμένους στὰ βιβλία τοῦ κ. Καθηγητῆ. Τὰ «λογεῖαι λέξεις» καὶ «ποιὸς τις ἐκάτερος», καὶ «δὲν θὰ ἐγράψωμεν» καὶ «νὰ μετῆγγίσῃ» καὶ «λευκῶς κεχτιωνισμένος» καὶ «μετῆνάστευσαν», δὲν εἶναι καὶ τὰ μόνα, οὔτε καὶ τὰ πολυτιμώτερα, μαργαριτάρια τοῦ κ. Καθηγητῆ. Ἔχει κ' ἔχει τέτοιους πολῦτιμοις ἠθασυροῦς ἢ Χατζηδάκινη θάλασσα!

Μὲ λίγα λόγια, ὕστερ' ἀπὸ τὸν «Ψευδοκτικισμό» Ἔλεγχος» τοῦ μακαρίτη Λ. Βερναρδάκη π' ὃ ξεσκέπασε καὶ ἀποχαντάκωσε τὸν Κοκτισμό, ἐρχεται τὸ φυλλάδιο τοῦ κ. Γρ. Βερναρδάκη νὰ ξεσκεπάσει καὶ νὰ χαντακώσει τὸ Χατζηδακισμό. Καὶ γι' αὐτὸ τὸ φυλλάδιο τοῦ κ. Γρ. Βερναρδάκη μπορεῖ ἀξιόλογα νὰ ὀνομαστῆ «Χατζηδακισμοῦ ἔλεγχος».

ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΗΣ

ΕΝΟΧΟΣ;

Ἕνα φτωχικὸ καμαράκι. Ὅσο γιὰ κανένα καινούργιο ἐπιπλο, δὲ βλέπει κανένας τίποτα. Ἕνα τραπέζι μὲ τρία πόδια, μερικὲς σπασμένες καρέκλες, ἕνας θαμπὸς σπασμένος καθρέφτης;... Σὰ; τὰ δηγούμαι δλ' αὐτὰ, καὶ σεῖς καταλαβαίνετε τὰ ρέστα. Τέσσερα παιδιὰ πολεμᾶνε νὰ χορτάσουνε ἀπὸ ἕνα τσουκάλι, καὶ λιμασμένα κατεβάζουνε τίς μπουκιές. Ξερὲς πατάτες, τὸ φαί τῶν φτωχῶν· τὰ πεινασμένα παιδιὰ δὲν τὰ νοιάζει γιὰ κανένα ἄλλο προσφάι. Ἕνας χυλὸς εἶναι τὸ φρεῦτο τους.

Τῆς μητέρας τὰ δάκρυα κυλᾶνε ἀπάνου στὰ κίτρινα μάγουλο. Τὸ μωρὸ κλαίει. Τὸ π.περὸ εἶναι ἀδειο! Ἡ μελαχολικὴ ματιὰ τῆς γυναίκας πέφτει ἀπάνου στὰ τέσσερα παιδικὰ, ποὺ δὲν μποροῦνε νὰ χορτάσουνε. Ὁ πατέρας — μιὰ γερὴ ἀντρέικια μορφή — γυρίζει ἀνήσυχια μέσα στὴ φτωχικὴ κάμαρα. Ἔχει τὸ κεφάλι του κρεμασμένο. Κάπου κάπου βάζει τὸ ἀριστερὸ χέρι στὴν τσέπη καὶ σφίγγει σπασμωδικὰ τὸ δεξί. Σὰ νὰ γυρεύῃ κάτι....

— Γυναίκα! φωνάζει ὁ ἀντρας.

— Τί θέλεις;

— Σωθῆκανε οἱ πατάτες,

Ἕνας ἀναστεναγμὸς, ἡ ἀπάντησι.

— Νὰ πάμε νὰ ζητιανέψουμε, μητέρα; ρωτᾶει ὁ Γιάννης.

— Ὅχι, παιδί μου! — στρίθει τὸ κεφάλι καὶ τὸ χῶνει βαθεῖα στὸν κόρφο τῆς Κλαίει. Ὁ πατέρας ἀνοίγει τὴν πόρτα τῆς κάμαρας. Κουνάει τὸ κεφάλι καὶ φεύγει.

— Πατέρα, πατέρα!

Καμὰ ἀπάντησι δὲν ἀκοῖγεται.

Μὲ κωλοσπασμένα βήματα πηγαίνει ὁ ἀντρας στὴν πόλη. Ὅλο κάτω λέει μέσα του. Βλαστημάει.... Κακοροζικιά.... Φτώχεια....

Κοίτα, κόσμος ἐκεῖ! Τί ἀνκατισούρα! Τοῦ βασιλιὰ τὰ γενέθλια· μεγάλη γιορτῆ. Ὅλη ἡ πόλη στὸ πόδι.

Ὁ φτωχὸς μας ὁ φίλος κοιτάζει τὰ κουρέλια του. «Ὅχι, σκέφτεται, γιὰ μένα εἶναι ἀρκετὰ καλὰ· τοῦ βασιλιὰ τὰ γενέθλια, τί ἔχω ἐγὼ ἀπ' αὐτὰ; μ' ἔχει ποτὲ βοηθήσει; τί μοῦ κάνει γιὰ νὰ γιορτάσω τὰ γενέθλια του; — μπὰ! ἔμένα μου' εἶναι τὸ ἴδιο! — Μόνο δουλειά.... δουλειά.... δουλειά!»

Ὁ δρόμος εἶναι γεμάτος ἀπὸ μαγαζιά! Κάθε γωνιά γεμάτη ψωμί ὅσο θέλεις! Παντοῦ μπόλικα... μὰ ἡ πείνα!

Κοίτα, ἐκεῖ κάθεται ὁ ψωμάς. Ἄθελα ψάχνει στὴν τσέπη.... Μὰ ἡ πείνα!

Σταματάει καὶ καταβροχθίζει μὲ τὰ μάτια τὸ ψωμί!

Κανεῖς δὲν τονὲ βλέπει ἀπὸ τὴ γωνιά.

Νὰ τὸ ἀρπάξῃ;

Ὅχι! ὦ τί ντροπῆ, γιὰ κλεψιά μέσα στὸ μπουνοτροῦμι... Μὰ ἡ πείνα.... ἡ κακομοίρα ἡ γυναίκα.... τὰ παιδιὰ!

Βιαστικὰ προχωρεῖ — ὁ βασιλιὰς ἔχει τὰ γενέθλια του. Κανεῖς δὲν προσέχει στὸ στενοχωρημένον ἀντρα... Ἀνεβάνει τὰ σκαλοπάτια. Πηγαίνει μέσα. Κανεῖς δὲν ἐρχεται... Μιὰ στιγμὴ· ναί, γιὰ τὸνομα τοῦ Θεοῦ, ἕνα ψωμί... ἕνα ψωμί. Τὸ κρύδει ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ σακκάκι του, ὅ,τι ἔγινε, ἔγινε. Πίσω τώρα, πίσω στὸ δρόμο καὶ στὸ σπίτι... ἄχ, ἡ πείνα!

Ἕνα μικρὸ παιδί στέκεται ἀπ' ἔξω ἀπ' τὴ βιτρίνα. Πεινασμένο καὶ αὐτό. Τὸ διαπεραστικὸ του βλέμμα εἶδε ὅλα ὅσα ἔκαμε ὁ φίλος μας μέσα. Τὸν παίρνει καταπόδι· αὐτὸς εἶναι κλέφτης — σκέφτεται.

— Ἀστυφύλακα! Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖ ἐκλεψε ἕνα ψωμί.

Τὸ παιδί νομίζει πὼς κάνει κάτι καλὸ. Μὴ τὸ καταδικάζετε.

— Ποιὸς;

— Αὐτὸς ἐκεῖ!

Ἄξαφνα καταλαβαίνει ὁ πεινασμένος πὺς κάποιος τὸν πιάνει ἀπὸ τὸ γιαικά.

— Ἄ, κλέφτη! Ἐπιτέλους! ποῦ εἶναι τὸ ψωμί;
— Τὸ ψωμί;

Ἀπὸ τὸ φόβο του τὸ ἄφησε κ' ἔπεσε χάμου μπρὸς στὰ πόδια τοῦ «κλέφτη».

Μὲ τραβήγματα καὶ σπρωξίματα πρέπει νὰ τὸ γυρίσει στὸν ψωμά.

Ὡ τί ντροπή! Μὰ ἡ πείνα!

Σκληρὰ λόγια τοῦ ψωμά τοῦ σκίζουσε τὴν καρδιά: τὰ μάτια του τᾶχει μὲ πόνο χαμηλωμένα κατὰ γῆς.

— Ἐμπρὸς τώρα στὸ τμήμα! Μέσα στὸ μπουντρούμι... κλειδώστε σφιχτὰ τὴν πόρτα καὶ αὔριο βλέπουμε τί θὰ γίνῃ.

Σημερώνει καὶ πολλὲς ἄλλες ἡμέρες περνᾶνε.

— Τέσσερες ἑβδομάδες φυλακῆ! ἀκούγεται ἐπιτέλους ἡ ἀπόφαση.

Σκληρὴ τιμωρία! Μὰ ἓνας κλέφτης — ἓνας κλέφτης! ἀξίζει καὶ γιὰ καλλίτερα; Ἐπιτρέπεται ἡ κλεψιά; Μὰ ἡ πείνα...

Πείνα; πείνα;

Γιατί δὲ δουλεύει;

Δὲν ὑπάρχει καμιὰ δουλειά: δὲν μπορεῖ οὔτε ἓνα λεπτὸ τὴν ἡμέρα νὰ βγάλῃ τὸ ψωμί σῶθηκε· ρούχα πιά δὲν ἔχουνε· ὄλα, ὄλα πᾶνε. Τί νὰ κάνῃ;

Νὰ ζητιανέψῃ;

— Δὲν ἐπιτρέπεται.

Νὰ πεθάνῃ ἀπὸ τὴν πείνα;

Ὁ πατέρας δὲ γύρισε τὸ βράδι στὸ σπίτι.

— Μάννα, ποῦ εἶναι ὁ πατέρας μας;

— Ἐἔρω κ' ἐγώ, παιδί μου!

Μὰ αὔριο, αὔριο, τότε θὰ τὸ ξέρῃ, ἡ κακομοίρα ἢ γυναίκα. Ἄλοῖμονο...

Μὰ ἡ πείνα... ἡ πείνα...

Τώρα λοιπόν; Κι αὐτὴ εἶναι δίχως δουλειά, δὲν μπορεῖ νὰ δουλέψῃ· γιατί ποιὸς θὰ μείνῃ τότε νὰ προσέχῃ τὰ μικρά;

Στὴν ἀπελπισιὰ τῆς ἔρχεται μιὰ καλὴ ἰδέα.

— Ἄς πᾶω στὴν ἐπιτροπὴ τοῦ φτωχοκομείου, ἴσως αὐτὴ μὲ βοηθήσει.

Καὶ ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ φτωχοκομείου βοηθαίει τὴ γυναίκα ἐνοῦ «κλέφτη». Καταλαβαίνετε πιά πὺς βοηθαίει μιὰ τέτοια ἐπιτροπὴ.

Πολλές, πολλές μέρες περάσανε ἔτσι. Ὁ πατέρας στὴ φυλακῆ.

Φοβερὲς μέρες εἶταν αὐτὲς γιὰ τὴ μητέρα: ἀκόμη φοβερώτερες γιὰ τὸν πατέρα — τὸν «κλέφτη» ποῦ θὰ τὸν ἀποφεύγανε σὺν τὴν πανοῦκλα σὰ θά-

δινε ἀπὸ τὴ φυλακῆ, χωρὶς δουλειά, χωρὶς καμὴν ἐλπίδα· ἀλοῖμονο, ἢ πείνα!

Ἐπιτέλους πέρασε ὁ φοβερὸς καιρὸς τῆς φυλακῆς. Ὁ ἄντρας εἶναι τώρα σημαδεμένος. Ἡ κακομοιριά γίνεται πὺς μεγάλη. Γιὰ τὴν ἡμέρα πρέπει ὡς τόσο νὰ φροντίσει ὅπως μπορεῖ, γιὰ νὰ σκεπάσῃ τὴ γδύμνια. Φτωχὸς σκλάβος, διωγμένος, καταδικασμένος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἀπὸ τὴν ψευτοἰγία κοινωνία, ταπεινωμένος ἀπὸ τὴν πείνα.

Καὶ καμιὰ ἐλπίδα γιὰ καλλιτέρεψη.

Ἐλευινή κοινωνία, ποῦ τὰ ἴδια τῆς τὰ θύματα σημαδεύει. Ἀθλία κοιωνία, ποῦ τοὺς «κλέφτες τῶν ἑκατομμυρίων» προστατεύει καὶ τοὺς κλέφτες τοῦ ψωμοῦ τόσο σκληρὰ τιμωρεῖ. Κοινωνία, γιὰ τὴν ὁποία ὁ ἀνθρωπισμὸς εἶναι ξένος, κοινωνία, ποῦ δὲ θέλει νὰ ἴδῃ τὸ δρόμο, ποῦ φέρνει στὴν ἀδερφοσύνη. Κοινωνία, στὴν ὁποία βασιλεύει τὸ προσωπικὸ συμφέρο καὶ ὅπου τὸ κυνήγι γιὰ τὸν παρὰ περνᾶει ἀπάνου ἀπὸ πτώματα. Καὶ ὅμως μιὰ ἡμέρα θὰ πάψῃ αὐτὸ τὸ κυνήγι. Ἡ τρέλλα αὐτὴ θὰ τιμωρηθῇ σκληρὰ. Τὰ σύννεφα τῆς πλάνης θὰ σκορπιστοῦνε καὶ τότε θὰ διαπεράσῃ νικητῆς ὁ ἥλιος τῆς λευτεριᾶς καὶ τῆς ἀδερφοσύνης. Μπρὸς στὴν αὐγὴ τοῦ μέλλοντος θὰ χαθῇ τὸ στοιχειὸ τῆς πείνας ποῦ σήμερα παραμονεύει ἀπ' ἔξω ἀπ' τὴς πόρτες τῶν φτωχῶν. Εὐτυχία καὶ χαρὰ θὰ ἔρθῃ γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ κανένα στόμα πιά δὲ θὰ βγάλῃ τὴ φριχτὴ ἀπόφαση:

— Ἐνοχος, γιατί πεινάει!

(Ἀπὸ τὸν «Ἐλεύθερο ἔργατή» τοῦ Βερολίνου)

EUGENIA STA-IMMETZ

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

ΙΣΡΑΗΛ

Ἐπέροχη ἢ Μαρίνα Κοτοπούλη σ' αὐτὸ τὸ ἔργο τοῦ Μπερσαίν. Ἐπέροχος καὶ ὁ Μυράτ. Στὴ δευτέρῃ πράξῃ οἱ δυὸ καλλιτέχνες λὲς κι ἀγωνίζονται ποιὸς νὰ προσπεράσῃ τὸν ἄλλονε στὸ πάθος καὶ στὴν περίτεχνη ὑπόκριση. Καὶ στὸ τέλος κ' οἱ δυὸ βγαίνουνε μεγάλοι ἀπ' αὐτὸν τὸν ἀγῶνα.

Τὸ ἔργο τοῦ Μπερσαίν μπορεῖ νὰ μὴν ἔχει βάθος, ἔχει ὅμως σκηνικὴ τέχνη, εἶναι καλοβαλμένο στὴ σκηνή. Τὸ θέμα του τὸ ὑποστηρίζει μὲ δύναμη, καὶ μὲ ὄλο τὸ φυλετικὸ φανατισμὸ του, ὁ ἔθρατος συγγραφέας του· δὲν παρασέρνεται ὅμως τόσο ἀπὸ τὸ

φανατισμό του ώστε να παραλείψει, ότι μπορεί να συγκινήσει το θεατή, ότι μπορεί να συντελέσει να δημιουργηθούν σκηνές συγκινητικές από κείνες που συναρπάζουν το θεατή και τον κάνουν να προσέχει περισσότερο στην εκτέλεση παρά στην ουσία του έργου.

Με μέτριους, με κινούς έχτελεστές, ή δεύτερη πράξη του Ισραήλ μπορεί και να κοιράσει, μπορεί ακόμα και να πέσει άγρια. Με μιὰ Μαρίκα όμως, με μιὰ τέτα ύπεροχη τεχνίτρα, ή δεύτερη πράξη παρουσιάστηκε στα μάτια μας για δραματικό άριστούργημα. Πολυκλά έπαιξε και ό κ. Περίδης το πρόσωπο του Έβραίου τραπεζίτη.

Τήν Δευτέρα βράδι, ύστερ' από τη δεύτερη πράξη, ανέδηκε ό Παντόπουλος πάνω στη σκηνή, έσφιξε το χέρι της Μαρίκας και της είπε συγκινημένο:

— "Ότι είσαι ύπεροχη τεχνίτρα, το ξέρω και γι' αυτό δέν έρχομαι να συχαρώ έσένα. Σου σφίγω το χέρι για να συχαρώ το κοινό μας που άπόψε άπόδειξε πώς άρχίνησε να νιώθει την άληθινή τέχνη και να τραδιέται άπ' αυτήν.

Η ΒΡΥΣΟΥΛΑ

Η «*Βρυσούλα*» του Μπράκο που παίχτηκε στο Θέατρο Κυβέλης, μεταμορφώθηκε στις φημερίδες μας σε βρυσούλα βρισίας και άνοσιείας κατά του μεταφραστή της Ν. Ποριώτη και κατά της ζωντανής μας γλώσσας.

Ό Ποριώτης μετάφρασε σάν Ποριώτης. Δηλ. τίμα, καλοσυνείδητα, δημοτικά. Δυό τρεις λέξεις του χτυπήσανε άσχημα σε μερικά κακομαθημένα αυτιά και κάπια, λένε, «δυσφορία παρατηρήθηκε στο άκρασθήριο».

Η «δυσφορία» αυτή είταν άρκετη για νάνοιχτεί ή δημοσιογραφική βρυσούλα και να γραφτούνε πάλι του κόσμου οι άνοσιείες κατά της δημοτικής. Βάζουμε ένα κανάκι κάτω άπ' αυτή τη δημοσιογραφική βρυσούλα και το γεμίζουμε με το κρούσταλλο νερό της «*Εστίας*», που ήρθε πάλι, σάν πάντα, το περασμένο Σάββατο, να βάλει με τη σοφία της και με την αυθεντία της τα πράματα στη θέση τους.

Όρπιστε, να δροσιστείτε και λόγου σας:

«Όποιος θέλει να μεταχειρισθί τοιαύτην γλώσσαν, έχει δλην την ελευθερίαν να την μεταχειρισθί εις πρωτότυπον έργον του' έφ' όσον δε εύρεθί και θάσος να το παίξη — έχομεν δε την πεποιθήσιν ότι ό θάσος αυτός μετά το χθεσινόν πάθημα δέν θα εί-

νε ό της Κυβέλης — άνάλογος θα ύπάρξη και ή ελευθερία με την όποιαν το Κοινόν θα εκδηλώσῃ τās έκ του έργου έντυπώσει; του.

Ίσως εκπλήξουν αί γραμμαί: αύται της «*Εστίας*», της όποιας δέν είνε άγνωστοι αί φιλελεύθεροι περι γλώσσης γνώμαι, φιλελεύθεροι τόσον, ώστε να πείσουν τον πολλόν γλωσσαμόντορα και τους σν αυτόν να την άποκηρύξουν ως αίρετικήν' έξ' ίσου δε γνωστή και ή ιδιαιτέρα συμπάθειά μας και ή άκρα εκτίμησις προς την λογοτεχνικήν εύσυνειδησίαν του μεταφραστού της «*Βρυσούλας*», έχοντος και το πρόσθετον προσόν να γράφη όσον έλίγοι την άληθινά διμλουμένην γλώσσαν με τους τόνους και τα Ν εις τās θέσεις των. Αλλ' από των αισθημάτων και των γνωμών τούτων μέχρι της άνοχής έξωφρενικών πεισμάτων, των ίδιων πεισμάτων τα όποια ώδήγησαν τους έλαφροτέρους του αντίθετου γλωσσικού στρατοπέδου εις τās περι ρουβίλιον και προδοσιών παραφροσύνας, ύπάρχει κάποια διαφορά».

Όπως στα πολιτικά, έτσι και στα φιλολογικά, άγιάτρευτη άρρώστια της «*Εστίας*» να μη λείι ποτέ σωστή γνώμη με πάντα μασημένη και διπλωματική.

ΘΕΑΤΡΟΦΙΛΟΣ

ΔΥΟ ΛΟΓΙΑ

Όστε ό κ. Γ. Ν. Πολίτης ύπόθετει πώς ξεφλά μαζί μας με τη «*Σημείωσή*» του που κόλλησε κάτω από τη «*Δήλωσή*» μας (*) κι όπου λείι πώς λυπάται «που άναγκάστηκε να μιλήσει τελευταία για ένα βιβλίο, όχι τόσο για να το χτυπήσει, (καλέ τί λόγος!) γιατί αυτό δέν άξιζε τον κόπο, με περισσότερο για να δείξει (καθώς έδειξε) την *άνιδεότητα* των ανθρώπων, που το θαρρούσανε ποιητικό». Πάει καλά!

Στο άρθρο του εκείνο (**), που θα την δοξάσει μιὰ μέρα, λείι μαζί με άλλα και τούτα τα χαρακτηριστικά: «Γιατί ό «*Έγρος των Όρων*», είναι ένα ποιητικό τίποτα. Κι όλα τα έργα του κ. Σκίπη από τα «*Τραγούδια της Όρφανής*» ως τους «*Τσιγγανόθεους*» είναι χωρίς καμιά ποιητική αξία». Όστε εκείνο το «άνιδεότητα των ανθρώπων» πηγαίνει σε όσους κατά καιρούς επαινέσαν τα έργα μου. Κι αυτοί είναι, όχι λίγο όχι πολύ, ό Ψυχάρης, ό Ν.Πο-

(*) «*Νουμάς*» άριθ. 476 σελ. 247.

(**) «*Νουμάς*» άριθ. 471 σελ. 166.

λίτης, ο Παλαμᾶς, ο Ταγκόπουλος, ανάμεσα σε άλλους πολλούς, που ξεχώρισαν διάφορα έργα μου είτε σε δημοσιευμένες κρίσεις τους, είτε σε γράμματά τους.

Ἄνθρωπος λοιπὸν ποὺ μιλάει μὲ τόσην ἀσέβεια γιὰ τέτοια πρόσωπα, ἄνθρωπος ποὺ λέει ἀνίδεο τὸν ἴδιο τὸν πατέρα του, ἔχει τὴν ζετοιπωσιὰ νὰ μᾶς κουδεντιάξει γι' ἀνατροφή.

Νὰ γιὰ τί εἶδους **ἐννοίες** πετσοκόδονταν ὁ νέος εσθήτε καὶ δὲ μᾶς τὸλεγε ἐξαρχῆς γιὰ νὰ μὴ μᾶς κάνει νὰ ξοδέψουμε, ἀδικα τῶν ἀδικῶν, τόσο μελάνι, χαρτὶ κι ἀπάνω ἀπ' ἔλα τὴν ὑπομονὴ τῶν ἀγνωστῶν τοῦ «Νουμᾶ».

Ὡστόσο νὰ κ' ἓνα δείγμα τῆς ποιητικῆς τέχνης τοῦ κ. Γ. Ν. Πολίτη, ποὺ τὴν αἰσθητικὴ τῆς σαλπίζει στὰ «Κριτικὰ Σημειώματά» του. Δημοσιεύτηκε τώρα κοντὰ στὸ «Νουμᾶ» μὲ τὸν τίτλο «Intérieur» (*). (Δὲν πρόκειται βέβαια γιὰ ὑπουργεῖο, μὰ ἀπλῶς γιὰ πεζὸ ποίημα).

«Κάθε σκέψη σου, κάθε σκέψη σου εἶναι δική μου. Καὶ στὸν κόσμο τῆς αἰώνιας σιωπῆς ποὺ ἐμεῖς ζοῦμε τώρα, τὰ σώματά μας εἶναι μόνο σὰ φωτεινοὶ ἀραχνόσφρανοι πέπλοι, ριμένοι ἀπάνω στὴ μακαριότητα τῶν ψυχῶν μας. (Ἄχταποδένια εἰκόνα). Ἐνοήσεως καλὴ, ὦ καλὴ, μὲ τόσην ἔνταση ποτέ σου, πόσο δικός σου, κατὰδικός σου δλόκληρος ἐγὼ εἶμαι; Ὀλόκληρος, ναί, δλόκληρος, γιὰ πάντα, γιὰ πάντα.... Γιὰ ἔλη μου τὴ ζωὴ.... γιὰ ἔλη μου τὴ ζωὴ....»

Ὁ κ. Γ. Ν. Π. ἔχει ἰδιαίτερη ἀδυναμία στὴ λέξη **δλόκληρος** ἢ **ἀλάκλαιος** κι ὄχι στὴ λέξη **ἀγία** ὅπως ἐμεῖς (sic).

Ἄν μεταφράσουμε τὸ ἄνω κομμάτι στὴν καθαρεύουσα μᾶς κάνει μιὰ χλωμὴ μίμηση τῶν πεζῶν ποιημάτων τοῦ κ. Καλογεροπούλου τῆς «Πινακοθήκης», κ' εἶναι ἔργο τῆς γνωστῆς ντελιριώδικης σχολῆς.

Νοιώθουμε τέλεια τώρα γιὰ τὸ ποιητὴ τοῦ Intérieur τῆριξε στὴν κριτικὴ καὶ γιὰ τὸ σούδλισε ἀπὸ ἀπελπισία τὴν ποίησή μας μὲ τὴ χαρτένια του σούελα. Ποῦ ν' ἀγγίξει ποτέ ἢ δικὴ μας τέχνη τὸ **Αἰώνιο Μυστήριο** «τῶν σωμάτων ποὺ εἶναι σὰν ἀραχνόσφρανοι πέπλοι» καὶ ποὺ νὰ παραβγεῖ μὲ τὸ δικό του ποίημα στὶς ENNOIES!

Καὶ γιὰ νὰ τελειώνουμε τοῦ προσθέτω πὼς ἀν τοῦ ἔκανα τὴν τιμὴ νὰ τοῦ ἀποκριθῶ, εἴταν περισσότερο γιὰ τὸ εἶναι γιὸς τοῦ Πολίτη ποὺ τοῦ εἶμαι ἴσως, ἴσως ὁ πιὸ ἀμέτοχος μαθητὴς, καὶ γιὰ τὸ ἀρ-

θρο του ἐπεράστηκε στὸ «Νουμᾶ», φύλλο ὁποῦ συνεργάζομαι ἀπὸ τόσα χρόνια.

Τὸ ὄνομα καθὼς βλέπει μᾶς ξεγέλασε· ἀλλιῶς δὲν ὑπαρχε κανένας λόγος ν' ἀπαντήσουμε σ' ἓναν μικρὸ, ἀδέξιο λιβελλογράφο καὶ τῆς ντουζίνας.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

©,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Ἡ συνέχεια τῆς κριτικῆς τοῦ Παλαμᾶ ἔμεινε γιὰ τὸ ἄλλο φύλλο.

— Ὁ κ. Γ. Ν. Πολίτης θὰ γράξει δὴ κι ὀμπρὸς βιβλιογραφίαις γιὰ ἔλα τὰ καινούρια βιβλία. Γι' αὐτὸ παρακαλοῦμε τοὺς ἐκδότας νὰ μᾶς στέλνουνε δυὸ ἀντίτυπα. Τὸ ἓνα θὰ δίνεται στὸν κ. Πολίτη.

— Ὁ «Κριτικὸς τοῦ Νουμᾶ» μάχεται γενναῖα τοῦτες τίς μέρες στὴ Θῆβα. Ἄμα γυρίσει, νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος μὲ τὴ καλὴ, θὰ καταπιασθεῖ τὴν κριτικὴ του γιὰ τὰ πρωτοτυπικὰ θεατρικὰ ἔργα ποὺ θὰ παιχτοῦνε φέτος στὰ καλοκαιρινὰ θέατρα.

— Μαθητὴς, τὴ Δευ ἔρχ, παίζεται στὸ θέατρο Μαρίας Κοροπούλη (πρ. Νῆα Σαγῆ) ἡ καινούρια φάρσα τοῦ Ξενοπούλου «Πολυγαμία» καὶ τὴν ἐρχόμενη Δευτέρα στὸ ἴδιο θέατρο παίζεται ἡ σκηνικὴ σάτυρι τοῦ Ταγκόπουλου «Ὁ Ἀρχισυντάχτης».

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Ἄρ. Ζαχ. Ἀργυρόκαστρο. Λίθαμε τὴ συνδρομὴ κ' εὐχριστοῦμε. — κ. Γ. Ἰωᾶ Πρεμιτῆ. Λίθαμε τὴ συνδρομὴ. Σοῦ στέλνουμε δυὸ «Ὁσ. Ζων». Ἡ ἀξία τους, μὲ τὰ ταχυῆρ. θρ. 450. — κ. Γ. Καν. Ἀντίπ. Σοῦ στείλαμε τὸ βιβλίο. — κ. Γ. Κοντ. Μόνχο. Λίθαμε τὴ συνδρομὴ. Γιὰ τὰ βιβλία, γράψε ἀπευθείας στὸν ἴδιο. — κ. Θ. Θεοχ. Μόνχο. Λίθαμε τὴ συνδρομὴ. Στέλνουμε τὰ φύλλα. — κ. Ν. Σαρ. Ἀλεξάντρια. Λίθαμε τὸ γράμμα σου. Σοῦ στέλνουμε καὶ τοῦτο τὸ φύλλο γιὰ δείγμα. Τὸ φύλλο θέρχινῆσαι νὰ σο στέλνεται ταχτικά ἄμα λάβουμε καὶ τὴ συνδρομὴ. Ὅπως τὸ δηλώσαμε καὶ σὲ περασμένο φύλλο, ὄχι ἀταξίατος ἢ προπλευσῆ τῆς συνδρομῆς. — κ. Τ. Χρ. Πίλη Στέλνε δ,τι θές.

Σ' ὄσους φίλους μᾶς γράφουνε νὰν τοὺς στέλνουμε τὸ «Νουμᾶ», ἀναγκαζόμαστε νὰ παρατηρήσουμε πὼς μᾶς εἶναι ἀδύνατο νὰν τοὺς στέλνουμε χωρὶς προπλευρωμῆ. Ὡς πρὸς αὐτὸ ἢ ἀποφασὴ μας εἶναι τελιωτικῆ.

(*) «Νουμᾶς» ἀριθ. 69 σελ. 20.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ίδιοκτήτης: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΥΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, άρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συνδρομή χρονιάτικη: Γιά την Ελλάδα και την Κρήτη άρ. 10. Γιά τὸ ἔξωτερικὸ φρ. χρ. 12,50.—Γιά τις ἐπαρχίαι δεχόμεστε και τρίμηνες συνδρομές (άρ τὴν τριμηνία).—Κανένας δὲ γράφεται συνδρομητὴς ἂ δὲν προπληρώσει τὴν συνδρομὴ του.

20 λεπτά τὸ φύλλο.—Τὰ περιουσιμὰ φύλλα πουλιούνται στὸ γραφεῖο μὴς διπλὴ τιμὴ.

Βρίσκεται στὴν Ἀθήνα σ' ὅλα τὰ κίόσκια, και στὶς ἐπαρχίαι σ' ὅλα τὰ πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

ΑΝΤΙΣΟΠΕΔΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ ΣΥΧΡΟΝΟ ΘΕΟΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ (*)

Ἐμειναν λοιπὸν οἱ Γιάπωνες ἔξω ἀπὸ τις προσβολὲς τοῦ Χριστιανισμοῦ κ' ἐφαρμόζουσι δόγμα ἠθικο-θρησκευτικὸ, σιωπηρὸ ἢ ρητὸ, τὸ μῖσος γιά τὸ ξενικόν. Ἐτὶ **Γιό-χι** (= ὄξω οἱ ξένοι!) εἶναι τὸ πιὸ ἀγαπητὸ τους ἀξίωμα, ἢ πρώτη ἀρχὴ τῆς ἠθικῆς τους, ἢ ἴδια ἢ βία τῆς πίστης τους. Ψηλομέτωποι και τευτόνοντας τὸ χέρι διαλαλοῦσι τὴν **ἀγιότητα** τοῦ μῖσους αὐτοῦ, πού γιά μᾶς τοὺς Δυτικοὺς, εἶναι ἀγριο και σιχαμένον πάθος.

«Τὸ κύριον τὸ **ἐλάττωμα** (γράφει κάποιος ἄσπρος Γάλλος) στὴ Γαπωνικὴ τὴν ἐκπαίδεψιν σ' ὄλους τῆς τοὺς βιβθμούς, ἀπὸ τὸ πιὸ ταπεινὸ σκολιδ τοῦ χωριοῦ, ἴσαμε στὸ Πανεπιστήμιον, εἶναι κάποιον πνεύμα σονενό, ψευτοπερήφανον και ἐχτρικὸν γιά τὸ εὐρωπαϊκὸν τὸ στοιχείον· πρὶν ἀπ' ὄλα ζητοῦν νὰ φτιάξουσι **Γιάπωνες** πού **νὰ Γαπωνίζουσι**, νὰ διδάξουσι στοὺς νέους πὼς ἢ Γαπωνία εἶναι ὁ μόνος ἀγαπημένος τόπος τῶν Θεῶν, πὼς ἐκεῖ πέρα ὄλα εἶναι τέλια και πὼς κανένα ἄλλο ἔθνος τοῦ κόσμου δὲν μπορεῖ νὰ παραβληθῆι μὲ τὴν Γαπωνία στὴν εὐγένεια, στὴ δύναμιν και τὴν παλληκαριά, μὲ δυὸ λόγια, πὼς οἱ

(*) Ἡ ἀρχὴ του στὸ παρῶν φύλλο.

Δυτικοὶ εἶναι βάρβαροι, σχετικὰ μὲ τοὺς Γαπωνέζους.»

Ἔλοι οἱ ταξιδευτὰδες συμφωνοῦσι στὴν παρατήρησιν πὼς ὑπάρχει, προπάντων στὸν κατώτερον τὸ λαόν, πνεύμα κρυφῆς ἐχτρίας κάτω ἀπὸ τὰ φιλοφρονητικὰ προσχήματα, πούναι καμιά φορὰ και γεωμάτ' ἀγάπην. Στοὺς νέους μάλιστα ξεχωρίζουσι κανεῖς αὐτὴ τὴ μυστηριακὴ κακογνωμίαν, γιὰτὶ ἢ νιότη εἶναι πιὸ ξανοιγμένη κ' εἰλικρινή. — «Ὅτ' ἔνα δρόμον στὸ Γέκιον, νέος Γιάπωνας, ἀρκετὰ καλοντυμένος, σὲ κινεῖται στὸ διάβα μὲ ἀθάδουκὴ ματιὰ. Ἐν ἀκούς νὰ μουρμουρίζουσι βρυσίαι γιά τοὺς ξένους. Ἀθάος δὲν κανεῖς: εἶναι φοιτητὴς.»

Λίγα χρόνια πέρασαν ἀπὸ τότε πού τὸ μῖσος τῆς παλαιᾶς Νιππὸν γιά τοὺς ξένους ἐπαίρνε εἰλικρινέες και πρωτόγονες μορφές. Οἱ λιμένες τῆς ἤτανε ὄπως και τῆς Κίνας, κλειστοὶ στὸ ξενικὸν τὸ ἐμπόριον. Ἐδιωχταν τοὺς ξένους ἐμπόρους και σφάζανε τοὺς χριστιανούς προσκυνητὰδες. Μά, νὰ πού ξαφνικὰ, ἢ ἔχτρα ἴφτη πολιτίζετα, παραδέχεται, τρόπους εὐγενικοὺς και ἀρπάζουσι ἄρματα ξενικὰ και τὴ μὲ μέρα, δίνει μὲ τῆς Κίνας και τὴν ἄλλη μέρα, ἄλλη μὲ τῆς Ρωσίας.

Ἀλήθεια, ὁ τωρινὸς ξαναγεννημὸς τῆς Γαπωνίας εἶναι ἐκπληχτικὸς. Ἄρχισε ἀπὸ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1868. Ὁ τόπος, ὡς ἐκεῖνη τὴ χρονία ἔξουσιζε ξεμοναχιασμένος στὴ σιωπῇ· ἀπὸ κείνη τὴ χρονία ἀνοίγεται στοὺς ξένους και δανεῖται ἀπὸ τὴ Δύση ὅ,τι μπορεῖ νὰ τῆς εἶναι χρήσιμον. Σὲ ποιόν, τάχα, ἔσωτερικὸν και ψυχολογικὸν φαινόμενον νὰ ὑπάρκουσε μὲ τόσο ξαφνικὴ μεταμόρφωσιν; Παιδιάτικον θάταν νὰ ὑποθέσει κανεῖς πὼς ὄλ' αὐτὰ εἶναι ἀποκλειστικὸν ἔργον δυὸ ἐξαιρετικῶν ἀνθρώπων τοῦ Ἴτο και τοῦ Ἰνουγιέ, πού ἐκμεταλλεόνταν: τὴ μεγάλη τους ἐπίδρασιν πάνω στὸ Μικάδο και στὸ λαόν, ἐφέρανε τοῦ 1868 τὴν ἐπανάστασιν, τὸ σύνταγμα τοῦ 1889, τὸν πόλεμον τὸ σινογαπωνικόν, τὴν προσάρτησιν τῆς Κορέας κλπ. Ὅχι, ὁ Ἴτο και ὁ Ἰνουγιέ ἤτανε μόνον ἀντιπρόσωποι και ἐκφραση μίαις κοινωνικῆς κινήσεως, πού οἱ πηγές τῆς ἀνάβλυζαν πολὺ πιὸ βαθιά. Οἱ μεγάλοι ἄνθρωποι δὲν πλάθουσι τὰ ρέματα, μόνον τοὺς δίνουσι δρόμον. Προδιαθεμένα πλήθη, δύνამες πού κουφόβραζαν, φύτρες γερῆς θὰ ἔδωκαν ἰδέες στὸν Ἴτο και στὸν Ἰνουγιέ και θὰ τοὺς ἐσπρωξαν πρὸς τὴν ἐκστρατεῖαν τους, γιά τὴν πρόοδο και τὸ μεγαλεῖον.

Παῖδες νᾶταν οἱ φύτρες, ποιέες οἱ δύνამες αὐτῆς και παιὰ τὰ πλήθη; Πολὺ παράτολμον μού φαίνεται νᾶχουμε τὴν ἀξίωσιν νὰ δώσομε ἐξήγησιν κατηγορηματικὴν σὲ τόσο σύνθετον και σκοτεινὸν φαινόμενον. Μά ἂν προσπαθοῦσα νὰ δώσω κάποιαν ἐξήγησιν θὰ

ήταν ετούτη: βέβαια ή γιαπωνική ψυχή, ή γιαπωνική ψυχολογία έκανε τὸ ρέμα τούτο νάναβλύσει τῆς γιαπωνικῆς ψυχῆς, τῆς γιαπωνικῆς ψυχολογίας τὸ πὸ ἀλύγιστο χαραχτηριστικὸ, πὸ τῆς βρίσκω, εἶναι τὸ μῖσος γιὰ τὸ Ξενικὸ. Λοιπὸν τὸ μῖσος γιὰ τὸ Ξενικὸ εἶναι ἡ ζωοδότρα δύναμη τοῦ γιαπωνικοῦ ξαναγεννημοῦ.

Καί, πραγματικά, δύσκολο δὲν εἶναι ἔτσι νὰ ἐξηγηθῆσι κανεὶς τὰ γεγονότα. Κατὰ τὸ δεύτερο μέρος τοῦ 19ου αἰῶνα οἱ Γιάπωνες ἀναγκάστηκαν νὰ πειστοῦν πὸς ἕσο θάμεναν περιχαρακομένοι μέσα στὴν πατροπαράδοτη μοναξιά τους, κόντευαν νὰ πάθουν τὰ ἴδια σὰν τὴν Κίνα! νὰ γίνουνε ἀπραγματῶν Εὐρωπαίων. Ἔπρεπε νὰ τὸ ξεφύγουν. Μὰ πὸς νὰ τὸ καταφέρουν πὸ οἱ Εὐρωπαῖοι εἶχανε τόσο λαμπρὰ πολεμικὰ μηχανήματα; Νὰ τί κατάλαβαν καλὰ καλὰ ὁ Ἴτο κι ὁ Ἴνουγιέ καὶ πήραν ἀπ' τοὺς Αὐτικούς αὐτὲς τίς μηχανῆς τίς καταστρεφτικῆς. Μὰ οἱ μηχανῆς μονάχα, χωρὶς προσωπικὸ πὸ νὰ ξέρει νὰ τίς μεταχειρίζεται, χωρὶς κεφάλαια γιὰ νὰ φτιαχτοῦν, χωρὶς ὀργάνωση, χωρὶς ὑγιεινή, χωρὶς πειθαρχία, τέλος, χωρὶς τὸ λεγόμενον πολιτισμὸ, χωρὶς κεφαλαιοκρατία, κοινοβούλια, σιδηροδρόμους, πανεπιστήμια, ἐφημερίδες δὲν ἀχρηζαν. Τοῦ Ἴτο καὶ τοῦ Ἴνουγιέ ἔργο ἦταν νὰ μπάσουν ἕλα αὐτὰ καὶ δώκανε καὶ νόμιμη μορφή στὰ κατορθώματά τους μὲ τὸ σύνταγμα τοῦ 1889..

Ἔπρεπε νὰ νικήσουν τὸν ξένο μὲ τὰ ἴδια του τὰ δπλα. Γιὰ νὰ πάρουν τὰ δπλα ἀπαραίτητο ἦταν νὰ δείξουνε τρόπους εὐγενικούς κι ἀνεχτικούς στὴν ἐπιφάνια. Αὐτὸ ἀκριβῶς κι ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας Σαϊονγί τὸ εἶχε συμβουλέψει μ' ἕνα του ξακουσμένο λόγο πρὸς κάποιον συνέδριον ἀπὸ διευθυντὲς διδασκαλείων στὰ 1895 «δὲν ὑπάρχουν, εἶπε, χειρότεροι ἐχτροὶ τοῦ ἔθνους, ἀπὸ κείνους πὸ τοὺς φτάνει νὰ περηφανεύονται γιὰ τὸ ἀματαδαμασι (τὸ ἀρχαῖο τὸ πνεῦμα τὸ γιαπωνικὸ) καὶ πού, γιὰ τοὺς ξένους δὲ θέλουνε νὰ παρακολουθήσουνε τὴν πρόοδο, παραδεχόντας, μὲ ὑπερβολικὴ αὐτοπεποίθηση, τίς ἔθνικῆς τίς προκατάληψες καὶ παραμελόντας νὰ διδάξουν στὸ λαὸ τὴν ἀλήθεια.» Ἐνας πὸ ἦτανε μπρός, ἐκείνη τὴν ἡμέρα, μὰς λέει: «Νομίζετε πὸς αὐτὲς τίς σοφῆς συμβουλῆς τίς δέχτηκαν οἱ Γιάπωνες μὲ σεβασμὸ; Ἄν τὸ νομίζατε, πολὺ κακὰ θὰ γνωρίζατε τὸ γιαπωνικὸ τὸ χαραχτήρα. Ὁ λόγος τοῦ μαρκήσιου τοῦ Σαϊονγί προκάλεσε γενικῆς διαμαρτυρίας καὶ τὸ ἴδιο τὸ προσωπικὸ τοῦ ὑπουργείου του ἀντιτάχτηκε σὲ τόσο ἀνατρεπτικῆς ἰδέες.» Παναγνώριζαν τὸν ἀληθινὸ σκοπὸ τοῦ ὑπουργοῦ, τὴν πατριωτικὴν του ἀστεροβουλία. Τόσο πὸς παρευτὸς συστάθηκε γιὰ τὴν ἔθνικὴ τὴν ἐκπαίδεψη δυνατὸς σύλλογος, πὸ ἀπλο-

σε παρακλάδια σ' ἄλλον τὸν τόπο, γιὰ νὰποκρούσει τίς ἐπικίντνες θεωρίες καὶ δημοσίεψε μιὰ προκήρυξη πὸ εἶλεγε: «εἶναι ἀνάγκη νὰ διπλασιαστεῖ ἡ προσοχὴ γιὰ νὰ δυναμοθεῖ ὁ πατριωτισμὸς μέσα στῆς Γιαπωνίας τὰ σχολιά καὶ νάναπτυχθεῖ ἀκόμη πὸ πολὺ ἡ στρατιωτικὴ ἐκπαίδεψη.» Ἀπὸ τὴ στιγμή ἐκείνη ὡς τὰ 1896, τότε πὸς ἔπεσε τὸ ὑπουργεῖο, πὸ μέλος τοῦ ἦταν ὁ Σαϊονγί, τοῦτος ἀπότυχε σ' ἄλα του τὰ σχέδια. Ἦτανε ἀνθρώπος καταδικασμένος.

Ὁ Κινέζος μεγάλος πολιτικὸς Λι-Χουγκ-Τσαγκ ἐπλῖσε κι αὐτὸς τοὺς στρατοὺς του μὲ κανόνια Κρούπ καὶ Ἄρμστρογκ μὰ οἱ στρατοὶ του αὐτοὶ πάντῃ τὴν παθαίνουν, ὄχι τόσο γιὰτὶ οἱ στρατιῶτες εἶναι δειλοὶ μὰ γιὰτὶ οἱ ἀρχηγοὶ τους εἶναι ἀνίκανοι. Παράδειγμα, γιὰ τοὺς Γιάπωνες, χεροπιστὸ! Ὁ ὀπλισμὸς δὲν ἦτανε ἄλα, ἔπρεπε κι ἀρχηγοὶ νὰ μορφθοῦνε. Δὲ βρισκόταν παρὰ ἕνας δρόμος νάκολοιθῆσουν γιὰ νὰ φτιάξουν ἀρχηγούς, νὰ παραδεχτοῦν ἕσο μπορούσαν τὸν ὀχτρεμένο τὸν πολιτισμὸ τῆς Δύσης, νὰ μάθουν ἄλλες τίς τέχνες κι ἄλλες τίς ἐπιστῆμες του. Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ ὁ Ἴτο κι ὁ Ἴνουγιέ ἀνακαλύψαν ἕνα σύστημα: δύο ρέματα δηλαδὴ συγκοινωνίας μεταξὺ στὴν Αὐτοκρατορία τοῦ Ἡλίου πὸς Ἀνατέλλει καὶ στὴν Εὐρώπη, τὸ ἕνα κεντρόφυγο καὶ τὸ ἄλλο κεντρόμολο. Τὸ κεντρόφυγο ρέμα ἐπαῖρνε ντόπιους νὰ πάν νὰ μελετήσουνε καὶ νὰ μορφθοῦνε στὴν Εὐρώπη: τὸ κεντρόμολο ἔφερνε ἐκπαιδευτάδες στὴν ἴδια τὴν Γιαπωνία. Τὰ ἀρθρα τοῦ τύπου κάθε μέρα μὰς δείχνουνε πόσο δραστικὰ ἐνέργησε τὸ σύστημα τούτο, τί καταπληχτικὰ ἀποτελέσματα ἐδγήκανε μέσα σὲ δύο ἢ τρεῖς πεντάδες χρόνια.

Καὶ στὴν Κίνα ἀκόμα, τὸ τωρινὸ κόμμα τῶν Μπόξερ κατάλαβε πὸς γιὰ νὰ νικήσει τοὺς Εὐρωπαίους δὲν ἀρκοῦνε τὰ πολυδύλα, μὰ πὸς χρειάζονται καὶ ἐπιστημονικῆς καὶ βιομηχανικῆς ἰδέες. Μὰ ἀργὰ τὸ κατάλαβε.

Τὸ ἀπλοτὸ τὸ κοινὸ φαντάζεται πὸς «ἡ Γιαπωνία εὐρωπαϊζέται.» Μὰ ἀπεναντίας ἕσο παραδέχεται τὰ εὐρωπαϊκὰ τὰ μέσα τοῦ πολέμου — τοῦ πολιτισμοῦ, λέω — τόσο καὶ θάπομονόνεται. Τούτο, πὸς μοιάζει παραδοξολογία, καθαρότατα ἀποδείχεται, ἂν θυμηθεῖ κανεὶς τὸν ἀμυντικὸ σκοπὸ τοῦ σηκομοῦ τοῦ 1868 καὶ τὰ ἔθνικιστικὰ τὰ αἰσθήματα πὸς ἐμπνέφανε τίς μεταρρύθμισες. Ἰπάρχει ἀκόμη τὸ ἀρχαῖο τὸ Γιοχ! μὰ μεταλλαγμένο σὲ καινούργιο ἀξίωμα: «Ἡ Γιαπωνία γιὰ τοὺς γιάπωνες!» **Οἱ Γιάπωνες πὸς γιαπωνίζουν** ἄλλο ἔθνικὸ δὲν ἔχουνε παρὰ πὸς νὰ συγκρατήσουν ἕσο μπορούν περισσότερο τὴν περήφανη κι ἀρχαία τους ἀποκλειστικότητα. Ἀλλάξαν οἱ καιροὶ: χωρὶς ἄλα καὶ χωρὶς πολιτισμὸ εὐρωπαϊκὸ, ἡ Γιαπωνία κόντεβε καμιά

μέρα να χτυπηθεί αν όχι νάρπαχτεί από τους δυνατούς της Δύσης όλους μαζί: συμμαχικούς. Αυτό την ανάγκασε να βγει από τη σιωπή της και με τὰ στόματα τῶν κανονίων της νὰ κράξει : **Γιοι!**

Ξέρουμε οἱ Γιάπωνες τὴν πολὺ δύσκολη τέχνη νὰ ζοῦνε καὶ νὰ πεθαίνουνε μὲ τὸ χαμόγελο στὸ στόμα. Les Japonais sont toujours gais! Ὁ χριστιανισμὸς δὲν τοὺς ἔχει λυπήσει· δὲν τοὺς ἔχει σκοτεινιάσει καὶ βαρύνει τὴν ψυχὴ· δὲν ἔχει χαράξει μέσα τους τὴν ἔννοια τὴν τρομαχτικὴ τοῦ πιὸ πέτρα· δὲν τοὺς ἔχει διδάξει τίς λέξεις: **Ισότη καὶ ἀξιοπρέπια τῶν ἀνθρώπων.** Ζοῦνε ἕμορφα τὴ ζωικὴ τους τὴ ζωὴ καὶ πολὺ καλῶτερ' ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους γνωρίζουνε **τὴ χαρὰ τῆς Ζωῆς.**

Μὰ τὸ αἰώνιο γιαπωνικὸ χαμόγελο πάντα δὲ σκεπάζει τὴ χαρὰ ὅπως θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ τὸ πιστέψει σὰν ἄκουσε τὸν κωμικὸ στίχο τῆς ὀπερέτας. Συχνὰ μασκαρεῖται τὸ θυμὸ καὶ τὸ μῖσος. Μακροχρόνια πείρα, πολὺ μακροχρόνια, τόσο πού θύμηση δὲ φτάνει τὴν ἀρχὴ της, πείρα πειθαρχίας καὶ κοινωνικῆς συνσχῆς, ἀριστοκρατικῆς καὶ αὐτοκρατορικῆς διοικήσεως διδάξανε στὸ λαὸ νὰ σκεπάζει τὰ πάθη του τάντικωνωνικά μὲ τὴν προσωπίδα τῆς φιλοφροσύνης, τοῦ βαθύτατου σεβασμοῦ καὶ τῆς πιὸ ἀδικαιολόγητης εὐθυμίας. Δυὸ **γρινσιόνα** ἀμαξοσοῦρτες ἀνταμώνονται σὲ σοκάκι τοῦ Τόκιο καὶ καταλάθος χτυποῦνται τάμαξάκια τους· οἱ δυὸ ὀδηγοὶ γελοῦνε ὁ ἓνας τᾶλλονοῦ, ζητᾶνε συγνώμη, λένε λόγια εὐγενικά, χωρατεύουν... ἓνας εὐρωπαῖος θὰ τοὺς ἐνόμιζε ὀλότελα σύμφωνους· μὰ ξάφνου τὸ πρῶμ' ἀλλάξει. Λόγια σκληρὰ πηγαινόρχουνται, ἂν καὶ στὸ γιαπωνικὸ τὸ λεξιλόγιο ἀληθινὲς βρισιὲς δὲν ὑπάρχουνε. Φοβέρα τὰ λόγια ἴκολουθαί καὶ πίσ' ἀπ' τὴ φοβέρα, σὰν ἀστραπή, καταποδιαστά, ἡ μαχαίριά. Κι ἀφοῦ συμπληρώσει τὴν ἐγδίκησή του ὁ φοινῆς αὐτοχτονεῖ, καθὼς τὸ διατάζει τὸ συνήθιο τὸ παλιότατο.

Γιατὶ στὸ βάθος κάθε γιαπωνικῆς ψυχῆς πάντα σπικραταίει μ' ἔλη τὴν ἄγρια καὶ ἀρχέγονή του τραχύτητα τὸ αἶσθημα τῆς vendetta, τοῦ νόμου τοῦ ἐγδικημοῦ. Τὴν κρατάει, κάτω ἀπὸ τὴ φαινομενικὴ του εὐγένεια τῶν τρόπων, ἀπείραχτη ἔπως καὶ ὅλες τίς ἰδέες του, πού θὰ τίς πῶ προϊστορικές. Εἶναι οἱ μόνες του ριζομένες ἰδέες, καλοριζομένες, **εἰλικρινές.** Γιὰ τοῦτο μπόρεσαν καὶ εἶπαν πῶς «τῶν Γιαπῶνων λείπουμε ἰδέες ὄχι καὶ μυαλό.» Ἔχουνε μιὰ σειρά στοιχειώδεις, παλιότατες ἰδέες πού μὲ λύσσα τίς ἐργάζονται. Μὰ τοῦτο το περίεργο ἔχ' ἡ ἐργασία τους πῶς τίς ξετελιώνει χωρὶς ποτὲ νὰ τίς πλουτίσει. Τίς λιανίζουν, τίς σκαλίζουν, τίς ζωγραφίζουν, τίς λιμάρουν, τίς ξύνουν, τίς μετασχηματίζουν σὲ τέ-

τοιο βαθμὸ πού κατανοοῦνε ἀγνωρίστες· μὰ καινούργια ὄλικά δὲν τίς φέρνουνε. Κ' ἔτσι πάντα στοιχειώδεις μένουνε. Ὅπως καὶ γιὰ τὸ ἦθος τους ἔτσι καὶ γιὰ τὰ σπῆματα τους, πού τὸ πρωτόγονο, χτίσιμὸ τους ἐπιμένει καὶ μένει τὸ ἴδιο, ἂν καὶ τῶχουνε συμπλέξει μὲ ἀναρλόμητες φιλοκοπιὲς καινούργιες καὶ περιττές. Στὶς κατοικίες τους φανταστικώτατη καὶ λεπτοσμένη τέχνη ἀντιθετίζεται μὲ τίς ἀπλοῖκά πλεγμένες ψάθες καὶ μὲ τὰ μόλις ξεφλουδισμένα κορμύδεντρα. Τὸ ἴδιο κ' οἱ ψυχῆς τους φαίνονται νέες καὶ τραχιὲς σὰν τίς ψυχῆς τῶν ἡρώων τοῦ Ὀμήρου.

Δὲν πρέπει νὰ γελιέται κανεὶς γιὰ τὴ γιαπωνικὴ ψυχολογία. Κάτω ἀπὸ τὴν ὄψη της τὴ γελαστὴ φυλάγει ἔλη τὴν ἀρχέγονη τὴν ἀγριότη. Σὰν νὰ φέρσε ὁ Φαῖδρος κατὰ λάθος τοῦ Βάκχου τὴν προσωπίδα. Ἴσως ὁ ἅγιος Φραγκίσκος Ἐαδιέρος παίρνοντάς αὐτὸ τὸ μασκάρωμα γιὰ πραγματικότη ὀνόμασε τοὺς Γιάπωνες : «ἀπόλαψη τῆς ψυχῆς του.» Εἶναι παιδιὰ γέρικα καὶ τρομερὰ παιδιὰ γέρικα. Ἔχουνε τῆς παιδιότητος ἡλικίας τὴ φρεσκάδα στὶς αἰσθησες καὶ τὸν ἐγωῖσμὸ μὰ καὶ ἔλη τὴν πονηριὰ τῶν γερατιῶν! Καὶ τοὺς λείπουμε τῆς ὄριμης ἡλικίας καὶ τῆς συναδελφροσύνης οἱ γενναῖες οἱ ἐριμέες.

Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω πῶς μὲ διδόμενα αὐτά, πού τώρα δὲ ξηγήσαμε, ὑπάρχουνε ἄνθρωποι τῆς Δύσης, εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἄνθρωποι τῆς ἀσπρης καὶ χριστιανικῆς φυλῆς πού νὰ νιόθουνε μέσα τους συμπάθια γι' αὐτοὺς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τῆς κίτρινης φυλῆς. Κανεὶς βέβαια δὲν ἀρνιέται πῶς τοῦτοι μὲ τὰ παιδιάτικα τους τὰ φερσίματα, μὲ τίς πονηριὲς τους, μὲ τίς ἀθῆες ἀπλοϊκότητές τους καὶ τὰ μίσση τους εἶναι θαυμαστότατοι καὶ ἀξιωμαλέητοι. Μὰ τόσο διαφορετικοὶ ἀπὸ μᾶς εἶναι, τόσο ἔξω ἀπὸ τὴ δική μας τὴν ψυχολογία πού ἀλήθεια μοῦ κάνουν τὴν ἐντύπωση σὰ νάνηκουνε σὲ ἄλλο εἶδος ζῶα, καὶ μάλιστα σὲ εἶδος ὄχι συμπαθητικὸ στὰ αἰλουροειδα, καὶ ὄχι στάνοιχτόκαρδα τὰ τετράχειρα.

Λοιπὸν πάω νὰ πιστέψω πῶς κατὰ τὸν πόλεμο τὸ ρωσσογιαπωνικὸ κατὰ ἀμφισθητήθηκε πιὸ βαθὺ παρὰ τὸ ζήτημα τῆς Περανατολῆς. Ἔγινε πάλαιμα γιὰ νὰ μάθουμε ποῖα τάση κάνει τοὺς λαοὺς πιὸ δυνατούς : ἡ σύγχρονη κ' εὐρωπαϊκὴ τάση (μ' ὅλες τίς μορφές της, ἀπὸ τὴν εὐαγγελικὴ ὡς τὴ σοσιαλιστικὴ) ἢ ἡ ἀρχαία καὶ ἐθνικὴ τάση ; πῶς ἔγινε τὸ πάλαιμα γιὰ νὰ μάθουμε τί φέρνει τὸ θρίαμβο στὰ δῖεθνα τὰ πράματα : ἡ ἀγάπη ἢ τὸ μῖσος ;

Καὶ μοῦ φαίνεται, τὸ μῖσος !

Τότε, μπορούμε νὰ ποῦμε :

« Ἀλίμονο στὰ ἔθνη ἐκεῖνα πού τὸν ξένο νὰ μισήσουνε δὲν ξέρουν ! » ὅπως λέμε καί : « Ἀλίμονο

στά ἔθνη ὅπου οἱ πατριῶτες δὲν ξέρουν νάγαπιούν-
ται ἀναμεταξύ τους !»

Ἄς μὴ μοῦ ποῦν πὼς ἡ Ρωσία, ἐπειδὴ οἱ στρα-
τηγοὶ τῆς σιχαίνονται τοὺς γιάπωνες, δὲν ἀντιπρο-
τύπευε κατὰ τὸν τελευταῖο τὸν πόλεμο τῆ δειθνη
ἀγάπη. Νὰ μὴ μοῦ τὸ πεῖτε, γιατί οἱ στρατηγοὶ τῆς
Ρωσίας δὲν εἶναι ἑ λαὸς τῆς, δὲν ἀποτελοῦνε τὸ
πλήθος τῶν μουζίκων τῆς. Τοῦτος χαλασμένος ἀπὸ
τοὺς μικροὺς κληρικούς τοὺς πόπους κι ἀπὸ τοὺς
μεγάλους λαϊκούς τοὺς πόπους, γιὰ μεγάλη τους δυ-
στυχία, νὰ μισήσουνε μὲ ἀρκετὴ ὀρμὴ δὲν ξέρουν
καὶ θαροῦνε πὼς τοὺς εἶναι ἀδέρφια, ὡ εἰρωνεῖα ! τὰ
κίτρινα γενναῖα στρατιοτάκια. Οἱ Γιάπωνες ὅμως βλέ-
πουν τοὺς ἀσπρους σὰν ξένους καὶ κατώτερους.

Ποιοὶ νάχουνε τὸ δίκιο ;

Πιστεύω πὼς περισσότερο τὸ Σίντο παρὰ ὁ Χρι-
στιανισμός, (ἂν θέλουμε νὰ βάλουμε τὸ δῖλημμα μὲ
πιδ συγκεκριμένη ἀνθρώπινη μορφή) ὁ μαρκήσιος ὁ
Ἴτο ἔχει δίκιο κι ὄχι ὁ κόμης ὁ Τολστόϊ.

Ἄπ' τοὺς ἀνθρώπους οἱ πιδ πολλοί, προπάντων
οἱ ρομαντικοί, πού γεύονται μὲ ἡδονὴ τοὺς θρίαμ-
βους τῆς Γιαπωνίας, ὅμοια πολὺ νομίζουνε τὴ ρού-
σικη τὴν βαρβαρότητα μὲ τὴ γιαπωνικὴ, ἀπολυταρ-
χία ἔχουνε κ' οἱ δυὸ οἱ τόποι. Γιατὶ φαντασία, εἶναι
ἡ τέτοια γνώμη, σύγχυση ἀπὸ ὄψες πού σὲ γελοῦ-
νε. Νομίζω, ἀλήθις, πὼς δύσκολο θάναυ ναῦρει κα-
νεῖς στὸν κόσμον τὸ συγκαιρινό, λαοὺς πιδ διαφορετι-
κούς, μὲ πιδ ἀντίθετη ψυχολογία, ὅσο οἱ Ρῶσοι καὶ
οἱ Γιάπωνες. Κι οἱ δυὸ τοὺς ὁ ἕνας Τσάρο κι ὁ ἄλ-
λος Μικάδο ἔχουνε, δυὸ αὐτοκράτορες. Μὰ στὸν τό-
πο τοῦ Μικάδου ἡ θρησκεία τοῦ πλήθους εἶναι ἡ
ἔχτρα ἡ σιντοϊστικὴ καὶ στοῦ Τσάρου τὸν τόπο ἡ
εὐαγγελικὴ ἀγάπη. Κ' ἴσως λαὸς δὲν ὑπάρχει σύ-
χρονος πού νὰ φανατίζεται πιδ πολὺ γιὰ τὴν παγ-
κόσμια γάπη παρὰ ὁ Ρωσικός, οὔτε λαὸς πού νὰ
καλλιεργεῖ καλλίτερα τὴν ἔχτρα τοῦ ξένου ἀπὸ τὸ
Γιαπωνικό. Γι' αὐτὸ τοὺς κρίνω τόσο διαφορετικούς
ὅσο, ἄς ποῦμε τοὺς Κινέζους καὶ τοὺς Γερμανούς·
γιὰ τοῦτο τοὺς φαντάζουμαι σὰν πρότυπα ἀντίθετα
κι ἄς ἔχουνε κ' οἱ δυὸ ἀπολυτοὺς μονάρχες. Κατὰ
τοὺς τελευταίους τοὺς πολέμους, νομίζει κανεῖς πὼς
βάλλθηκε ἡ μοῖρα ἀντίκρυτα νὰ φέρει τίς τάσεις τίς
πιδ ἀνταγωνιστικές : πάνω στοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἄ-
σπρων τὴν παλαιότερα τὸ Cid μὲ τὸν Uncle Sam καὶ
στοῦ κόσμου ὄλου τὴν παλαιότερα τὸν πιδ πιστὸ ἀ-
κόλουθο τῆς Καινῆς Διαθήκης μὲ τὸ ἔθνος τοῦ Σιν-
τοῖσμοῦ πού εἶναι τέλια ἀντίθεση τοῦ χριστιανισμοῦ.

Μεγάλο μάθημα, μάθημ' ἀθάνατο. Ἡ αὐτοκρα-
τορία ἡ παλιά τοῦ Ἡλίου πού Ἄνατέλνει δίδαξε τοῦ
ἀπρόσεχτου τοῦ Εὐρωπαίου τὴν ἀγιότητα τοῦ μίσους.

Οἱ λαοὶ πού νὰ μισήσουνε δὲν ξέρουν, δὲν ξέ-

ρουν καὶ νὰ πολεμήσουν. Ἡ πυραμίδα κρανία πού
ὕφονεται στὴ Μαντζουρία — τὰ αἱματοβαμμένα τὰ
κύματα τοῦ πελάγου τῆς Ἀνατολῆς ἀπὸ δῶ καὶ πέρα
θα κρᾶζουνε στὰ ἔθνη τὰ χριστιανικά :

«Μάθετε νὰ μισεῖτε ! — Νάγαπιόστε σὰν ἀδέρ-
φια ἀναμεταξύ σας : ἐφαρμόζετε τὴ φιλία, τὴ σπλα-
χνιά, τὴν συναδελφосύνη, τὸ γιρί· μὰ μὴν ξεχνάτε
τοῦτο : πὼς ἡ συμπάθεια γιὰ τὸ φυσικό σας τὸν ὄχ-
τρο εἶναι ἀρχὴ τῆς ἤττας καὶ πὼς ἡ ἤττα εἶναι ὁ
πρόδρομος τοῦ θανάτου.»

Χαιρετάτε λοιπόν, λαοί, τὸν ἥλιο τὸν καινούργιο
πού σηκώνεται στὴν Περνατολή — Χαιρετάτε ἔ-
θνη τὸ Γιὸ-χί !»

Ἀθήνα, 15 τῆ Φλεβ. 1912 . Φ. Σ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΣΤΟ ΠΟΛΙ. Οἱ Ρωμοὶ ὅλα τὰ
ζητήματα, καὶ τὰ πιδ μπερδεμένα, τὰ λύνουμε ἔτσι
στὰ πεταχτά, καὶ στὸ πόδι, πάντοτε. Στὸ πόδι λοιπόν
ἔλυσε καὶ ἡ διπλωματία τοῦ τύπου μας τοῦτες τίς
μέρες τὸ ζήτημα τῆς Ρόδου καὶ τῶν ἄλλων νησιῶν
τῆς Μικρασίας πού κατέχει σήμερ ἡ Ἰταλία. Τὰ
παίρνει, λέει, γιὰ νὰν τὰ δώσει σὲ μᾶς, ἀφοῦ σὲ μᾶς
ἀνήκουε καὶ σὲ μᾶς πρέπει νὰ δοθοῦνε. Καὶ αὐτὸ
τὸ ΠΡΕΠΕΙ τὸ τονίζει τόσο, πού κι ἂ δὲν τὸ λέει,
ἀπὸ εὐγενικὴ ταπεινότητα τῆς πάντα, σὲ ἀφίνει νὰν
τὸ φανταστεῖς πὼς ἂ δὲ' μᾶς τὰ δώσει μὲ τὸ καλὸ
ἡ Ἰταλία, εἰμαστε ἔτοιμοι νὰν τῆς κηρύξουμε τὸν
πόλεμον καὶ νὰν τὰ πάρουμε μὲ τὸ σπαθὶ μας.

Πὼς πρέπει ὄλος ὁ κόσμος νὰ δουλεύει καὶ νὰ
πολεμάει καὶ νὰ σκοτώνεται γιὰ μᾶς, γιὰ νὰ κερδι-
ζοῦμε μεις, γιὰ νὰ πλουταίνουμε μεις ρχατεύοντας,
ποιὸς μπορεῖ νὰ μᾶς τὸ βγάλει ἀπὸ μέσα μας, ἀφοῦ
πιδ ἡ τέτια ἀνόητη ἰδέα κατάνησε αἷμα τοῦ αἱμά-
του μας καὶ τῆς ψυχῆς μας ψυχῆ : Ὁ τύπος μας
πού ξεμεταλλεύεται ἐλε τίς ἀδυναμίες μας, τὴν ξε-
μεταλλεύεται σήμερα κι αὐτὴ, καὶ γι' αὐτὸ ἀνοη-
ταίνει ἐν γνώσει, ὄχι γι' ἄλλο σκοπὸ, παρὰ γιὰ
νὰ πουλάει φτηνὸ πατριωτισμὸ καὶ νὰ πενταρολογεῖ.

Γιὰ τὴν ὥρα κείνο πού ζητάμε παρκαλεστικά
ἀπὸ τὴν Ἰταλία εἶναι ὄχι νὰ μᾶς δώσει νὰ νησιᾶ,
παρὰ νὰ μὴν πάρει στὰ σοβαρὰ τὰ διπλωματικά
ἄρθρα τοῦ τύπου μας καὶ ξεκαρδίζεται στὰ γέλια.

ΚΑΚΟΜΟΙΡΑ ΨΑΡΑ !... Ἐπειδὴ ἐπικυρώθη-
κε ἡ ἐκλογὴ τῶν Ψαρῶν καὶ χάθηκε ἔτσι ἡ ἐλπίδα

νὰ ξαναδοῦμε βουλευτὴ τὸν κ. Πάπ, πάνε, βουλιὰ-
ξανε καὶ τὰ Ψαρά καὶ «περιέπεσαν πάλιν εἰς ἀφά-
νειαν!»

Δὲν τὸ λέμε ἐμεῖς αὐτό. Τὸ εἶπε ἡ «Ἐφημε-
ρίς» τὴν περασμένη βδομάδα καὶ τρέχανε στοὺς τά-
φους τοὺς τὰ κόκκαλα τοῦ Κανάρη καὶ τῶν ἄλλων
ἀφανῶν Ψαριανῶν.

Ο ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΤΟΥ ΡΑΣΟΥ. Θὰ παρακαλέσου-
με τοὺς ἀναγνώστες μας νὰ ρηξοῦνε μιὰ ματιὰ στὴ
σελίδα 61 τοῦ «Νοῦμα», ἔπου δημοσιεύτηκε ἕνα
ἄρθρο μὲ τὸν τίτλο «Ἐντύπωση ἀπὸ μιὰ δίκη» καὶ
στὴ σελίδα 109 ἔπου τὸ ἄρθρο «Ἀπὸ μιὰ δίκη»,
καὶ ὕστερα νὰ στείλουνε τὰ συχαρήκια τοὺς στοὺς
φιλελεύθερους καὶ προοδευτικοὺς ἐνόρκους τῆς Καρ-
δίτσας ποὺ καταδικάσανε σ' ἐνὸς μηνὸς φυλάκιση
τὸν κ. Ἀδαμίδη γιὰτὶ ἔβρισε, λέει, μὲ γράμμα του
τυπωμένο στὴν «Ἀκρόπολη» τὸ δεσπότη τοῦ Βόλου.

Θριάμβεψε λοιπὸν καὶ πάλι τὸ ράσο καὶ τὸ
θρίαμβό του τὸν ἔχρωσταίε σὲ δώδεκα στενοκέφα-
λους πολίτες ποὺ δὲν μπορέσανε νὰ νιώσουνε ἀπὸ
ποιοὺς ταπεινοὺς λόγους κινήθηκε ὁ δεσπότης τοῦ
Βόλου νὰ καταδιώξει ἕναν πολίτη καὶ νὰ πολεμή-
σει μὲ λύσσα κάθε τάση προοδευτικῆ. Ξαναφέρνον-
τας στὶς μέρες μας τὸ σκοτάδι τοῦ Μεσαίωνος.

Οἱ δώδεκα ἐνόρκοι τῆς Καρδίτσας, μὲ τὴ σοφὴ
τοὺς ἀπόφαση, ἀποχτήσανε τὰ προσόντα νὰ μποῦνε
στὸ πλάϊ τοῦ Δεσπότη τοῦ Βόλου καὶ τοῦ κ. Ἀμπε-
λά, ἔτα μιὰ μέρα ἀνεγερθεὶ τὸ Πάνθεο τῆς νεοε-
λληνικῆς μοῦρας καὶ στενοκεφαλιάς.

ΚΙ ΑΛΛΟ ΚΡΟΪΣΜΑ. Δεύτερο κροῖσμα τοῦ
νεοελληνικοῦ μεσαιωνισμοῦ εἶναι καὶ τὸ ἔγγραφο
ποῦστελεῖ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος στὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παι-
δείας «διαμαρτυρημένη διὰ τὸν κίνδυνον, τὸν ἐκ τῆς
μαρμαρίνης προτομῆς τοῦ ἀειμνήστου Καίρη».

Ληλ. νά, τί τρέχει. Οἱ Ἀντριώτες ἀποφασίσανε
νὰ στήσουνε στὴν πατρίδα τοὺς ἕνα μαρμαρένιο
μοῦστο τοῦ συμπατριώτη τοὺς Θεόφιλου Καίρη,
ποὺ εἶχε ἀφοριστεῖ στὰ 1843 ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνο-
δο, γιὰ τὶς κάπως φιλελεύθερες ἰδέες του. Ὁ ἐπί-
σκοπος Ἰήνου καὶ Ἄντρου σὰν τῶμαθε αὐτὸ ἀγρίε-
ψε καὶ ἀναφέρθηκε στὴν Ἱερὰ Σύνοδο. Κ' ἡ Ἱερὰ
Σύνοδος κτλ. Ἀγκαλιὰ τί ἄλλο καρτερούσατε νὰ κά-
μει καὶ ἡ Σύνοδος, ἀφοῦ μάλιστα τυχαίνει νάναί σή-
μερα Συνοδικὸς καὶ ὁ δεσπότης τοῦ Βόλου;

Τώρα νὰ δοῦμε τί ἔ' ἀποφασίσει καὶ ὁ κ. Ρέπου-
λης, (ἀφοῦ τὸ Συνοδικὸ ἔγγραφο ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο

τῆς Παιδείας τράβηξε γιὰ τὸ Ἰπουργεῖο τῶν Ἐσω-
ρικῶν), καὶ ἂ θάχει τὸ κουράγιο νὰ πεῖ στοὺς ἄγιους
πατέρες πὼς ἕνα κομμάτι μάρμαρο δὲν μπορεῖ νὰ
βλάψει ποτὲ ὅσο μερικοὶ ρασοφόροι κοιλαράδες.

ΚΟΜΜΑ Κ' ΕΠΙΣΤΗΜΗ. Μιλᾶμε σ' ἄλλη σε-
λίδα κάπως πλατειὰ (καὶ πάλι ὄχι καὶ ὅσο πλατειὰ
τοῦ ἀξίζει) γιὰ τὸ ἀποκαλυπτικὸ φυλλάδιο τοῦ κα-
θηγητῆ κ. Γρ. Βερναρδάκη, μὰ δὲν ἀντέχουμε στὸν
πειρασμὸ νὰ μὴν ξανατυπώσουμε καὶ δῶ ἕνα παρα-
γραφάκι ἀπὸ τὸ φυλλάδιο, ἕνα παραγραφάκι ποὺ
μᾶς ἀποδείχνει θεοφάνερα ποιὰ μέσα μεταχειρίζεται
ὁ καθηγητὴς τῆς Γλωσσολογίας καὶ διευθυντῆς τῆς
«Ἐπιστημονικῆς λεγομένης Ἑταιρείας» κ. Γ. Χα-
τζηδάκης γιὰ νὰ πολεμάει τοὺς ἀντιπάλους του καὶ
νάνταμείδει τοὺς συντρόφους του.

«Ὅταν δὲ βλέπω (γράφει ὁ κ. Βερναρδάκης)
ὅτι ἡ κομματικὴ ἐμπάθεια τῶν ἐταίρων, οἷτινες τὰ
πάντα μηχανῶνται χάριν τῶν ἰδίων σκοπῶν καὶ βλέ-
ψων, ἐξικνεῖται καὶ πέραν τῶν στενῶν ὁρίων τῆς
πατρίδος ἡμῶν καὶ ὅτι ὁ διευθυντῆς τῆς Ἑταιρείας
κατῴρθωσε νὰ παρασημοφορήσῃ καὶ τιμήσῃ μὴ μόνον
ἠθικῶς ἀλλ' ἐν μέρει καὶ ὕλικῶς τοὺς φιλολο-
γικοὺς ἐχθροὺς μου, ἵνα καὶ αὐτὸς ἀπολαύῃ ἀναλό-
γων τιμῶν, εἰς οὐδὲν ἄλλο συμπέρασμα δύναμαι νὰ
καταλήξω ἢ ὅτι ἐνταῦθα τὸ κόμμα πράγματι κατα-
πνίγει τὴν ἐπιστήμην, καὶ ὅτι ἀντὶ νὰ σπουδάξῃ τις
περὶ τὰ πράγματα καὶ τὴν ἐπιστήμην, προτιμότερον
εἶνε νὰ ἐφαρμόξῃ τὸ κόμμα εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ
ταύτην νὰ ὑποτάσῃ εἰς ἐκεῖνο, καὶ περὶ τὰ κομμα-
τικὰ νὰ τυρβάξῃ καὶ μεριμνᾷ».

Ὁ πρωθυπουργὸς μας ὅταν ἀπὸ τὸ βῆμα τῆς
Βουλῆς κήρυχνε «ἐλευθρίαν τὴν ἐπίδρασιν» τοῦ Ψυ-
χάρη, ἔπλεκε πανηγυρικοὺς κ' ἔκαιγε λιβάνια μπρὸς
στὴν ἐπιστημονικὴ ἀξία, φυσικὰ καὶ στὴν ἀγαθὴ ἐ-
πίδραση, τοῦ καθηγητῆ Χατζηδάκη.

Ἄν κάνει τὸν κόπο ὁ κ. Βενιζέλος καὶ διαβάσει
τὸ φυλλάδιο τοῦ κ. Βερναρδάκη, θὰ μεταθέσει, σὰν
πανίσχυρος πρωθυπουργὸς ποὺ εἶναι, τὴν ἐλευθρία
ἐπίδραση ἀπὸ τὸν Ψυχάρη καὶ θὰν τὴ φορτώσει
στὴν ῥάχη τοῦ συμπατριώτη του.

ΠΡΟΤΟΜΕΣ. Πολὺ σωστὰ προτείνουν οἱ «Ἀ-
θηναῖοι» σὲ κύριο ἄρθρο τοὺς τὴν Τρίτην νὰ στηθοῦνε
στὴν Ἀθήνα δυὸ τρεῖς προτομῆς παιητῶν καὶ λο-
γίων, ὄχι μοναχὰ «τιμῆς ἔνεκεν», μὰ καὶ γιὰ νὰ
συνειθίσαι ἔτσι ὁ κόσμος σιγὰ σιγὰ νὰ διαφέρεται

και για τα γράμματα και να λογαριάζει τους εργάτες τους.

Τη δουλειά αυτή μπορούσε αξιόλογα να την αρχινήσει: ο Παρνασσός, αν αληθινά εΐτανε φιλόλογικός σύλλογος. Μπορούσε και τὸ Ἰπουργεῖο τῆς Παιδείας νὰ τὴν κάμει, καὶ τὸ Πανεπιστήμιον καὶ κανένας πλούσιος ιδιώτης. Μὰ νά, πού δὲν ἔγινε. Καὶ τὸ ἀπελπιστικώτερον εἶναι, πὼς ἓνα περιοδικό, τὰ «Παναθηναῖα», πάνου ἀπὸ δέκα χρόνια τώρα ἀγωνίζεται νὰ μαζώξει μερικὲς ψωροχιλιάδες γιὰ νὰ στήσει μιὰ προτομὴ τοῦ Σολωμοῦ, κι ὅμως ἀκέμα νὰν τὰ καταφέρει.

Ὡστόσο τί νὰ σὰς ποῦμε; Ὅσο τὸ συλλογιζόμαστε τὸ πράμα, βρίσκουμε καὶ κάπιο κέρδος στὴν ἐπίσημη αὐτὴ, ἄς ποῦμε, ἀδιαφορία, ἢ στὴν ἀδιαφορία τῶν ἐπισήμων μας. Ἄν τὸ Πανεπιστήμιον λ. χ. ἀρχινοῦσε νὰ στήνει προτομὲς στὶς διάφορες πλατεῖες, καθόλου παράξενο μιὰ μέρα νὰ στολιζότανε ἢ Ἀθήνα μὲ τίς προτομὲς τοῦ Μιστριώτη καὶ τοῦ Γαρδίκου· κι ἂν τὸ Ἰπουργεῖο ἀκολουθοῦσε τὸ Πανεπιστήμιον, θὰ εὐτυχούσανε οἱ κατοπινοὶ μας νὰ καμαρώνουνε στὸ Ζάππειον λ. χ. τὴν προτομὴ τοῦ κ. Ἀλεξαντρῆ, κι ἂν καὶ ὁ σύλλογος Παρνασσός... — καὶ βάλ' του ρίγανη.

Τί καλὸ σὲ τοῦτο τὸν τόπο μένει ἀνόθευτο κι ἀμασκάρευτο, γιὰ νὰ εὐκηθεῖ κανεὶς νὰ μπεὶ καὶ δῶ ἢ μὸδα τῶν προτομῶν;

ΜΕΓΑΛΑ ΓΥΜΝΑΣΙΑ. Δουλεύει ὁ στρατός μας. Αὐτὸ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰν τάρνηθεῖ. Κι ὁ κόσμος, βλέποντας τὸ στρατό μας νὰ δουλεύει καὶ τοὺς ἀξιοματικούς μας νὰ μὴ ξημερωνοβραδιάζονται στοὺς καφενέδες καὶ στὶς μπιραρίες, ὅπως γινότανε πρῶτα, ξαλαφρώνει κάπως καὶ δὲν κλαίει καὶ τόσο τὸν παρὰ πού τὰ δυὸ πολεμικὰ ὑπουργεῖα καταβροχθίζουνε.

Τόσα χρόνια στρατιωτικὸ ραχάτι στοίχισε στὸ ἔθνος ἀλογάριαστα ἑκατομμύρια καὶ νά, γιατί βρίσκουμε ὄχι μοναχὰ ἀδικιολόγητες μὰ κι ἀνόητες τίς μουρμούρες μερικῶν πὼς τὰ μεγάλα γυμνάσια τῆς Θήβας εἶναι λούσο περιττὸ πού δὲ μᾶς ἐπιτρέπεται σήμερα, ἀφοῦ δὲν ἔχουμε περισσευόμενους παράδες.

Ἢ πρέπει νὰχουμε στρατὸ τῆς προκοπῆς, ἢ νὰ μὴν ἔχουμε καθόλου. Καὶ γιὰ νὰχουμε στρατὸ τῆς προκοπῆς, δὲν πρέπει νὰν τὰ λογαριάζουμε καθόλου τὰ χρήματα πού ξοδειάζονται γιὰ μικρὰ ἢ μεγάλα γυμνάσια.

Ἡ ΚΟΙΝῆ ΓΝΩΜῆ

ΝΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ἡ ΓΕΡΟΣ

Φίλε «Νουμά»,

Στὰ χρόνια ἐκεῖνα πού στεριώθηκε ἡ ἀνατροφὴ μας, σεβόντουσαν οἱ νιοὶ τοὺς γέροντας καὶ οἱ γέροντες ἀγαπούσανε τοὺς νιοὺς. Οἱ μεγαλύτεροι σιάνθησαν πάντα δασκάλου στοὺς νεώτερους. Καὶ σὲ μερικῶν τρανῶν τὰ στήθια, σὺν ξάνοιγε ἄθελα τὸ πουκάμισο, ἔγερνε ὁ νέος νὰ κρυφοδεῖ καμμιὰ λαδιωματιὰ πού μὲ σουφρωμένα χεῖλια περήφανα τοῦ γέλαγε.

Ἄγια καὶ θετικὰ μαθήματα!

Κ' οἱ καπετανατοὶ τῶν γυαλῶν μας, κ' οἱ καπετανατοὶ τῶν βουνῶν μας, πρῶτοι μᾶς δειξάνε καὶ τὴν ἐχτίμησιν πού πρέπει νὰχὲ κανένας στοὺς λογάδες παίρνοντάς τους γραμματικούς καὶ δασκάλους σιὰ παιδιὰ τους, ν' ἀποσώσουνε τὸ δικὸ τους δασκάλεμα.

Σιμὰ σάφτους τοὺς τρανοὺς, τὰ παλληκάρια χαρίζοντουσαν καὶ κάνα παραστρατησμένο γέροντα.

Ἔτσι ἀρχισαν ἐκεῖνοι τὴν ἀρχὴ τῆς λευτεριάς μας καὶ μᾶς δασκάλεψαν, φιδόνοντάς μας τὴν ἀκρην, καὶ τὴν ἀφησαν σὲ μᾶς νὰ τὴν ἀποπλέξουμε πέρα γιὰ πέρα.

Σὺν ἀνοιξαν οἱ δρόμοι ἀπὸ τότες, ὅσοι θέλουνε, μποροῦνε — κι ὅσοι μποροῦνε πρέπει — νὰ πᾶνε κι ἄλλοῦ νὰ μάθουνε πράματα πλεיותרὰ. Ἐμεῖς μὲ λαχτάρα, μὲ χαρὰ τοὺς προσμένουμε νὰ γυρίσουνε, ὅτι θέλει ἄς εἶναι, γέροντες νιοί, δικοὶ μας πάντα εἶναι τῆς ἴδιας χτεσινῆς γενιᾶς ἀναθρέμματα· καλὸ δικὸ μας· τοὺς προσμένουμε νὰ μᾶς ἔλθουν φωτισμένοι νὰ μᾶς στολίσουνε καὶ μᾶς, δασκάλους νὰ τοὺς ἔχουμε, τὰ λάθια, ἂν πουθενὰ γινήκαν, μαζὶ νὰ τὰ σάξουμε καὶ πάντα μονιαστμένοι, δικὸ μας εἶναι πιδ τέλειον νὰ σκαρώσουμε γιὰ νὰ μπορέσουμε μὲ τίς σημερινὲς ἀνάγκες νὰ φτάξουμε πιδ καλὰ ἐμεῖς τὴν ἀκρην.

Μὰ ὅσοι ἀπ' ἀφτοὺς ξεχάσανε τὸ αἷμα πού χύθηκε — καὶ πού ὀλημερὶς χύνεται, γιὰ ν' ἀνοιχτοῦν ἀφτοὶ οἱ δρόμοι, πᾶνε καὶ ἀντίς νὰ μᾶς φέρουνε **ὅτι μᾶς ταιριάζει**, μᾶς φέρνουν μοδίστηκες ἰδέες πού σὲ μεγαλωμένα κράτη — γιὰ ποικιλία, μπορεῖ νὰ βρίσκονται, ἔ, τότε. Μὲ πιδ πολὺ, μὰ τὴν ἀλήθεια, πίκρα δική μας, παρὰ μὲ θυμὸ δικὸ τους, πικρόχολα λόγια θὰν τοὺς λέμε, ὅσο καὶ νὰ μᾶς βρίζουνε γι' αὐτό, κακαναθρεμμένοι κι ἀμόρφωτοι πὼς εἴμαστε. Πάντα πικραμένοι θὰ τοὺς λέμε πὼς ταί-

ριαξαν την παροιμία πού λέει: «Η καρανάξα πήγε να κλωθεί την περπατησιά της πέρδικας και ξέχασε και τη δική της».

“Αν σάφτους μέσα τύχει νάναι και κανένας ήλικιωμένος, πού θάν του ταίριαζε έκφραση σεβαστότερη — μά νόημά τὸ ἴδιο, πού νά τὸν γνωρίζουμε; Μάλιστα σήμερις πού πολλοὶ γέροι βαμμένοι, νιοὶ νά φαίνονται πασιζούν, τί γέροι δὲν τοὺς ἀξίζει νάναι, και ψευτόγεροι πολλοὶ νιοὶ προσπαθάνε νά γίνουν, ὅπου τοὺς ἀρέζει, πού νά βρεῖς τὸ γέρο νάν τοῦ συμπαθήσεις κ’ ἕνα παραστράτημά του;

“Ακρη δὲ βρίσκεις.

Μ. ΓΚΙΟΝΗΣ

ΤΙ ΘΑ ΠΗ ΜΑΛΛΙΑΡΟΣ.

Φίλε «Νουμά»,

Πρὶν ἀπὸ κάμποσα χρόνια εἶχε ἔρτει σὲ Σαραντακκλησιές κάποιος κύριος πού τὸν λέγανε «ὁ μαλλιάρος». Αὐτὸ δὲ μού φάνηκε καθόλου παράξενο γιατί ὁ Κύριος αὐτὸς εἶχε πολὺ μακρὰ μαλλιά, σὰν ἕνα νεοφώτιστο παπά.

“Ἰστερα ἀπὸ δυὸ τρεῖς μῆνες ἄκουσα πάλι γιὰ ἕναν ἄλλο κύριο νά τὸν λένε κι αὐτόν, «ὁ μαλλιάρος.»

Αὐτὴ τὴ φορά δὲν μποροῦσε νά τὸ χωρέση ὁ νοῦς μου, γιατί ὁ δεύτερος μαλλιάρος εἶτανε φαλακρός και τόσο μάλιστα πού ἂν ἔδλεπες μονάχα τὴ φαλάκρα του ἀπὸ μακρὰ τὴν ἐπαιρνες γι’ ἀνοιγμένο λουλούδι ὀρτέντσιας.

Αὐτὸ ἔγινε αἰτία, ἂν και μικρὴ στὰ χρόνια, νά μ’ ἀγγίξῃ με τὸ φτερό του τὸ μικρὸ τὸ ἀητουδάκι μας πού τώρα μόλις ἄρχισε νά φτερουγίξῃ γιὰ νά θιερίψῃ με τὸν καιρὸ — θέλω νά πῶ ἡ ἰδέα μας γιὰ τὴ γλώσσα.

Μὰ ποτέ μου δὲν μποροῦσα νά φανταστῶ τὸ ἀκόλουθο πού ἄκουσα προχτές.

Ἔτανε γιορτὴ και ἡ μέρα ἂν δὲ θὰ τὴν ἐλεγες καλοκαιρινὴ δὲν εἶταν και χινοπωριάτικη. Λίγο ὕστερα ἀπ’ τὸ μεσημέρι βρέθηκα στὸ γειτόνικο μαζὺ με κάποιες φιλενάδες μου. Ἀπ’ τὰ παράθυρα πού εἶχαν μείνει ἀνοιχτὰ γιὰ νά μπῆ ἡ μεσημεριάτικη ζέστη βλέπαμε τοὺς διαβάτες πού πηγαίνανε νά πάρουνε λιγάκι ἀέρα στὴν ἀκρη τῆς πολιτείας.

Τὴν ὥρα πού ἡ γριὰ ἡ δούλα μᾶς ἔφερε τὸ γλυκὸ μιά ἀπ’ τίς φιλενάδες μας λέει:

— Ἐλάτε νά δεῖτε τὸ γείτονα μου τὸ μαλλιάρο, πού σὰς ἔλεγα πρὶν ἀπὸ λίγο.

“Ὅλες τρέξιμε στὰ παράθυρα. Ἡ γριὰ ἡ δούλα με τὰ δύο τῆς μάτια ἐλάνοιχτα και τὸ δίσκο στὰ χέρια μᾶς φωνάζει:

— Ντροπὴς, παιδιὰ μου, νά λέγῃ μιὰ νέα σὰν και σὰς γιὰ ἕνα νέο πῶς εἶναι μαλλιάρος. Τὸν εἶδες μαθὲς τὴν ὥρα πού γενήθηκε, κορίτσι μου; Ἐγώ, μᾶς λέγει, τὸν καιρὸ πού εἶμουνα δούλα σ’ αὐτουνοῦ τὸ σπῆτι και ἐπλυνα τὰ ρούχα του πετὲ μου δὲν παρετήρησα τρίχες σὲς φανέλες του. Ἡ καημένη! πού νά ξέρῃ τί θὰ πῆ μαλλιάρος, μὰ εἶχε δίκιο νά μὴν τὸ ξέρει ἀφοῦ μήτε ὁ πάνσοφος γλωσσαμύντωρ Μιστριώτης δὲν τὸ ξέρει.

Σαραντακκλησιές

ΛΙΤΣΑ Κ

ΧΩΡΙΑΤΙΚΑ ΕΘΙΜΑ

ΤΟ ΝΥΧΤΕΡΙ

“Ω! πόση ὁμορφιά, πόση ποίηση, πόσες χάρες κλειοῦνται μεσ’ τὴν ἀπλὴ ἀπτὴ λέξη! Σπιθοβολαίε στὸ τζάκι ἡ χόβολη και ζέστη ἡδονικὴ σκορπιέται σ’ ὅλη τὴ κάμαρα. Πάνου σὲ ψάθα κάθονται ὄσοι ἀποτελοῦνε τὸ νυχτέρι, ἀρσενικοὶ και θηλυκοί. Ὅξω σφυρίζει ἄγρια ὁ βορᾶς, φυσάει δαιμονισμένα ἡ τρελλογονιὰ, καλέβουνε με λύσσα τὰ στοιχεῖα, και μέσα ὁμως βασιλεύει τὸ γέλιο κ’ ἡ χαρὰ. Τὰ λαοπελέκητα ποιητικώτατα παραμῦθια με τίς πεντάμορφες και τὰ βασιλόπουλα, τοὺς δράκους, τοὺς ἀράπηδες, τίς νεράιδες, τίς μάγισσες, τίς στρίγλες και ἕτι ἄλλο περικλείνει τὸ καλαντάρι τῶν παραμυθιῶν, πλεμένα γύρω σὲ ἱπποτικὲς ἀγάπες, ἔχουνε τὴ δύναμη νά σβῶνε κάθε πόνος τῆς καρδιάς, νά χύνουν μπάσταμο παρηγοριάς στὰ στήθια. Οἱ βρυκόλακοι, πού οἱ γριές θυμοῦνται ἀκόμα τὰ κατωρθώματά τους και τὰ ξόρκια πού τοὺς κάνανε οἱ παππάδες πάνου στοὺς τάφους τους, τὰ καλικαντζάρια πού γυροῦνε τὰ δωδεκάμερα και πειράζουν τοὺς ἀθρώπους, οἱ ζωτικὲς ἀσπροφῶρες πού μοιρολογοῦνε τὰ παιδιὰ τους σὲς βεματιές, τὰ στοιχειομένα φίδια με δύο κεφάλια και με κέρατα και ὄλες οἱ παράδοσες πού ἀποδείχνουν τὴν Ἑλληνικώτατη τῆς φυλῆς μας καταγωγή, στὸ νυχτέρι χρωστοῦνε πῶ πολὺ τὴν ὥς τὰ σήμερα ὑπαρξή τους. Ναί! εἶναι ἔθνικό μας ἔθιμο τὸ νυχτέρι· σὲ πόσα στήθια Ἑλληνικὰ δὲν ἔχουνε ἀνάψει τὴ φλόγα τοῦ πατριωτισμοῦ, δὲν ἔχουνε ξυπνήσει τὰ ἔθνικά μας ὄνειρα ὁ Μεγ’ Ἀλέξανδρος κ’ ὁ Κατσαντώνης τ’ ἀγαπημένα τοῦ νυχτεριοῦ ἀναγνώσματα! Σὲ πόσες ἀδελφές καρδιές δὲν ἔχουνε ἀνάψει τὴν ἀγάπη τὴν ἀληθινή, τὴ Ρωμαϊκὴ τὴν ἀγάπη και τὴν παληκαριά οἱ μελιστάλλαχοι και λεβέντικοι σίχοι τοῦ Ἐρωτόκριτου, τοῦ ἔθνικοῦ μας τραγουδιοῦ πού θεωρεῖται ἀπαραίτητο σὲ κάθε νυχτέρι!

“Ω! εἶναι μαγεφικώτατο θέμα τὸ νυχτέρι. Νὰ βλέπῃς τίς γριές με τὴ βόκα στὸ χέρι, τίς νεραϊ-

δόκορμες κοπέλες νὰ ετοιμάζουν μὲ προσοχὴ τὰ προικιά τους, τὰ κουτσουδέλια χαρωπὰ νὰ βουκανίζον τὴ μουστόπητα, τὰ ξερὰ σῦκα, τὶς σταφίδες καὶ ἄλλα φρούτα ξερὰ συναγμένα τὸ καλοκαίρι, τοὺς ἄντρες νᾶχουνε μπροστά τους μὴ κανάτα μοσοκουρισμένο κρασί, κι' ἀνάμεσα σὲ ἕλ' ἀφτὰ νὰ βασιλέβει ἡ εἰλικρίνεια, ἡ ἀθωότη, ἡ ἀδολὴ χαρὰ ὦ! εἶναι καὶ ἐκταχτο ποὺ μονάχα χέρι καλλιτέχνη μπορεῖ νὰ παραστήσῃ τὴν ὁμορφιά του.

— Ἐχεις περίσσα μάγια, νυχτέρι μου ἀγαπημένο, καὶ σὲ λυποῦμαι κατάκαρδα γιὰτὶ βλέπω πὼς κοντέβει νὰ σὲ σκρώσῃ καὶ σένα καθὼς τόσα καὶ τόσα ἔθνικὰ μας ἔθιμα τὸ καταραμένο ῥέμα τοῦ ψεφτοπολιτισμοῦ, ἡ κάλλιο τοῦ πθηκισμοῦ, ἡ φοβερὴ ἀφτὴ πληγὴ τῆς Ρωμιουσύνης.

Σάμο, 1911

ΧΩΡΙΑΤΗΣ

ΤΑ ΧΑΛΙΑ ΜΑΣ!

«*Ἡερὴ ἡστορία τῆς καλεῖς δηαθήκας.*»

Ἄφτὲς τίς λέξεις εἶδα στὸ τετράδιο ἐνὸς μαθητῆ — μακρυνοῦ μου συγγενῆ — τ' ὁμολογῶ ἂν καὶ μὲ ντροπὴ, γιὰτὶ τ' ὀρθογραφικὸ του ταλέντο δὲ μὲ τιμὰ καθόλου — τῆς τρίτης τάξης τοῦ δημοτικῶ σκολειοῦ.

Ἴσως στὴν ὀρθογραφία νᾶναι κι ὁ τελευταῖος μαθητῆς στὴν τάξη του, ἴσως καὶ «ἀπὸ φύση» καθὼς λένε, δὲν εἶναι ὀρθογράφος· μὰ πάλι, ποὺ ἀκουστήκανε τέτοια λάθη ἀπὸ ἓνα παιδί ποὺ πάει τρία χρόνια στὸ σκολειό;

Ἐτυχε κάποτε νὰ διαβάσω μιὰ κάρτα ποῦχε στείλει ἓνα κοριτσάκι, ὡς 7 χρονῶν ἀπὸ μιὰ πόλη τῆς Γαλλίας — ἀπ' τὸ Belfort πιστεύω — σ' ἀδερφάκι τῆς στὴ Γενέβη. Μόλις δυὸ-τρία λάθη ἀσήμαντα σὲ καμιά δεκαρὶά ἀράδες. Κι ἔμωσ οἱ γονιοὶ του δὲν εἶτανε ψχαριστημένοι ἀπ' τὴ Mittis τους (ἔτσι τὴ λέγανε καὶ σὲ κάθε περίσταση τῆς λέγανε: σ' ἔλα τὰ μαθήματα πᾶς καλὰ, στὴν ὀρθογραφία ἔμωσ δὲν ἔχεις καλὸ βαθμὸ! Εἶχε 5, καὶ ἄριστα εἶναι τὸ 6, καθὼς σὲ μᾶς. Φαντάζομαι ἂν ὁ μικρὸς Γραικὸς πῆγαινε σὲ κᾶνα Ἑλβετικὸ σκολειό, ὠρισμένως στὴν ὀρθογραφία θᾶχε τουλάχιστο — 6!

Δὲ θέλω νὰ μιλήσω ἐδῶ πέρα γιὰ τὸ Ζήτημά μας. Οὔτε ὄρεξη ἔχω μὰ οὔτε καὶ δουλειά μου εἶναι. Ἄλλοι, πολὺ καλλίτεροί μου, μιλήσανε, φωνάξανε, χαλάσανε τὰ σκότια τους, βγάλανε τὰ πλεμόνια τους, φτύσανε αἷμα, γιὰ τὰ σκολειά μας, γιὰ τὸ σοβαρώτερο ἴσως ζήτημα ποὺ τρώει σήμερα τὸ δόλιε μας τόπο, τὴν κακόμοιρή μας τὴν Ἑλλάδα, σχετιζοντάς το μὲ τὴν ἐθνική μας γλώσσα, τὴ δημοτικὴ. Μὰ στοῦ κουφοῦ τὴν πόρτα κτλ.

Δὲν παίρνουν οἱ «ἀρμόδιοι» ἀπὸ τέτοια. Προτιμοῦν ἀπ' τὴν Ἀλήθεια, ἀπ' τὸ Φῶς, τὸ χτικιὸ ποὺ τρώει τὰ σκολειά μας. Προτιμοῦνε νὰ βλέπουνε μα-

θητὲς γυμνασίων νὰ μὴ ξέρον ν' ἀρθρώσουν δυὸ λέξεις καὶ νὰ γράφουν ἄλλες τόσες καὶ μαθητὲς δημοτικῶ σὲ 5 λέξεις νὰ κάμνουν 15 λάθη!

Δὲ θέλουν νὰ καταλάβουν τὴν Ἀλήθεια, τὴ μεγάλη Ἀλήθεια, τὴ μοναδική. Ἄς κλαῖνε — γιὰτὶ πρέπει νὰ τὰ κλαῖνε ἂν ἔχουν λίγο φιλότιμο — τὰ χάλια τους!

ΚΑΠΟΙΟΣ

ΣΤΟΙ "ΝΟΥΜΑ,,

ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ 4

πουλιοῦνται τὰ πλόουθα βιβλία πρὸς **ΜΙΑ** δραχμὴ τὸ

ἔξὸν ἀπὸ ὅσα εἶναι σημειωμένα μὲ ἄλλες τιμές

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΥ, «Ἡ Ματιά». — Ἀγκάθια καὶ Τριβέλου (δηγήματα). — ΧΑΡ. ΑΝΤΡΕΑΔΗ, «Ὁ Μέγ' Ἀλέξανδρος». — ΒΑΡΑΕΝΤΗ, «Δόξα καὶ Ζωή». — ΗΛΙΑ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΔΗ, «Ἀφῆνης καὶ Χλόη» τοῦ Λέγγου. (μετάφρ.). — «Τίμωνας ὁ Μισάνθρωπος» τοῦ Λουκιανοῦ (μετάφρ. λ. 50). | «Ὁ Προσκυνητῆς». — ΡΗΓΑ ΓΚΟΛΦΗ, «Τὰ Τραγοῦδια τοῦ Ἀπρίλη» (δρ. 2). — Π. Σ. ΔΕΛΤΑ «Στοχασμοὶ περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδιῶν μας» (λ. 50). — «Γιὰ τὴν Πατρίδα — Ἡ καρδιά τῆς Βασιλοπούλας» (δρ. 3.50). — «Παραμῆθι δίχως ὄνομα» (δρ. 3.50). — «Τὶν καιρὸ τῶ Βουλγαροκένου» (τόμοι 2, 3, 4.50). — ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ. «Ἀπὸ τὸν Κόσμο τοῦ Σαλονισῶ». — ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΙΩΤΗ «Φυλλάδες τοῦ Γεροδήμου». — ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΖΕΡΒΟΥ, «Ἡ σιωπικὴ Τραγοῦδια». — Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ, «Τὰ Γεωργικὰ τοῦ Βεργίλιου» (λ. 50). — «Σακούνταλα» τοῦ Καλλιμάχα (δρ. 1). — ΙΔΑ, «Σαμοθράκη» δρ. 2). — Θ. ΚΑΤΡΑΠΑΝΗ, «Τὰ Τραγοῦδια τοῦ Στρατιώτη» (λ. 10). — ΑΝΤΩΝΗ Κ. ΔΕΚΟΠΟΥΛΟΥ, «Τὸ Βιολί». — ΑΔΕΞ. ΜΑΡΠΟΥΤΖΟΓΑ. Γ. De Profundis» τοῦ O. Wilde (δρ. 2). — ΚΩΣΤΑ ΠΑΡΟΡΙΤΗ «Ἀγγ. τοῦ Δειλινῶ» (δρ. 2). — «Οἱ νεκροὶ τῆς ζωῆς» (δρ. 2). «Στὸ Ἄλμπουρο» (δρ. 2). — ΑΔΕΞ. ΠΑΛΛΗ, «Ὁ ἔμπορος τῆς Βενετίας» (Β' ἐκδοσις). — ΑΔΕΞΑΝΤΡΑΣ ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ, «Ἀθρόπινος Μηχανισμὸς». — ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ, «Τὸ Παλιὰ καὶ τὰ Καινούργια». — ΖΗΣΙΜΟΥ ΣΙΔΕΡΗ, «Ὁ Αἶας» τοῦ Σοφοκλή (μετάφρ.). — ΗΛΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ, «Πλουτάρχου: Περὶ Παιδῶν Ἀγωγῆς» (μετάφρ.). — ΓΙΑΝΝΗ ΣΤΕΦΑΝΗ, «Μπουμπουκία». — Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ (δράματα): «Ζωντανοὶ καὶ Πεδιρμένοι», — «Ὁ Ἄσωτος», — «Οἱ Ἀλυσίδες» (δρ. 2). — ΜΕΝΟΥ ΦΙΑΝΤΑ «Ἀπὸ τοὺς θρόλους τῶν Αἰώνων», — «Γραμματικὴ τῆς Ρωμαϊκῆς Γλώσσας» (Α' ἐκδοσις) καὶ Β' ἐκδοσις, τόμοι 2 (δρ. 5). — Ζ. ΦΙΤΙΑΔΗ, (δράματα): «Τὸ Ἐκθετο», — «Δίχως Ἄκρογιάλι», — «Χτισμένο στὸν Ἄρμω». — ΦΩΤΗ Δ. ΦΩΤΙΑΔΗ, «Τὸ Γλωσσικὸ Ζήτημα». — «Στὴ Φοιτητικὴ Συντροφιά» (λ. 50). — ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ, «Μελέγχα».

Γιὰ τὸ ἔξωτερικὸ, λ. 25 παραπάνου ὁ κάθε τόμος.

ΤΟΜΟΙ περασμένοι τοῦ «ΝΟΥΜΑ» (ἔξὸν ἀπὸ τὸν πρῶτο ποὺ δὲν ὑπάρχει κανένα του ἀντίτυπο) πουλιοῦνται πρὸ 10,50 ὁ ἓνας γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ φρ.χρ. 12,50 γιὰ τὸ ἔξωτερικόν.